

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.13.55

**Inventaris van het archief van de Koninklijke
Landmacht: Cavalerie: Diverse Onderdelen, 1840-
1940**

Versie: 30-03-2022

P. Kloosterboer, H.H. Jongbloed

Nationaal Archief, Den Haag 1991

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	7
Openbaarheidsbeperkingen.....	7
Beperkingen aan het gebruik.....	7
Materiële beperkingen.....	7
Aanvraaginstructie.....	7
Citeerinstructie.....	7
Archiefvorming.....	8
Geschiedenis van de archiefvormer.....	8
Editie Kloosterboer 1986	8
Lijst van commandanten uit de inventarisatie-periode	10
1e Regiment Huzaren.....	10
2e Regiment Huzaren.....	10
3e Regiment Huzaren.....	10
4e Regiment Huzaren.....	11
1e Regiment Lanciers.....	12
2e Regiment Lanciers.....	12
5e Regiment Dragonders.....	12
Regiment Wielrijders.....	12
1e Regiment Wielrijders.....	12
2e Regiment Wielrijders.....	12
1e Regiment Huzaren-Motorrijder.....	12
2e Regiment Huzaren-Motorrijder.....	12
1e Eskadron Pantserwagens.....	12
2e Eskadron Pantserwagens.....	12
De afstamming van het 4e regiment Dragonders/Huzaren.....	12
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	26
Editie Kloosterboer 1986	26
Naschrift bij de her-editie-1991.....	26
De verwerving van het archief.....	27
Inhoud en structuur van het archief.....	28
Selectie en vernietiging.....	28
Verantwoording van de bewerking.....	28
Editie Kloosterboer 1986	28
Naschrift bij de her-editie-1991.....	29
Verwant materiaal.....	30
Beschikbaarheid van kopieën.....	30
Verwante archieven.....	30
Lijst van stukken uit het archief van het 4e regiment Huzaren en voorgangers, die zich bevinden in de traditiekamer van het regiment Huzaren van Boreel, Bernhardkazerne te Amersfoort; 1814-1938.....	30
Lijst van stukken uit het archief van het 1e regiment Huzaren en voorgangers, die zich bevinden in de traditiekamer van het regiment Huzaren van Sytzama, Bernhardkazerne te Amersfoort; 1814, 1940.....	31
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	33
1 1e Regiment Dragonders, 1867: Huzaren; 1848-1881, 1905-1940.....	33
2 Eskadron ordonnansen (voortgekomen uit 1e regiment Huzaren); (1896)1906-1907.....	35
3 2e Regiment Huzaren; 1924-1939.....	36
4 5e, sinds 1841 3e Regiment Lichte Dragonders, 1867: Huzaren; 1840-1940.....	37
5 Regelingsbureau 3e regiment Huzaren; 1940.....	40
6 le Verkenningafdeling (voortgekomen uit 3e regiment Huzaren); 1939.....	41

7 1e Regiment Lanciers, 1849: 4e (1881-1905: 1e) Regiment Dragonders, 1867: Huzaren; 1848-1940.....	42
8 1e Eskadron van het 4e, 1881-1905: 1e regiment Dragonders, 1867: Huzaren; 1852-1917.....	48
9 2e Eskadron van het 4e, 1881-1905: 1e regiment Dragonders, 1867: Huzaren; 1856-1914.....	49
10 4e Eskadron van het 4e, 1881-1905: 1e regiment Dragonders, 1867: Huzaren; 1871-1874.....	50
11 Detachement van het 4e regiment Huzaren te Deventer; 1906-1911.....	51
12 Garnizoenscommandant Deventer; 1911-1920.....	52
13 2e Regiment Lanciers; 1846-1849.....	53
14 5e Regiment Dragonders; 1866-1867.....	54
15 Regiment Wielrijders; 1924-1939.....	55
15.1 Ongeclassificeerde stukken.....	55
15.2 Geclassificeerde stukken.....	56
15.2.1 Geheim.....	56
15.2.2 Persoonlijk.....	58
16 1e Regiment Wielrijders; 1939-1940.....	60
17 2e Regiment Wielrijders; 1940.....	61
17.1 Ongeclassificeerde stukken.....	61
17.2 "Persoonlijk" geclassificeerde stukken.....	62
18 1e Regiment Huzaren-Motorrijders; 1938-1940.....	64
19 2e Regiment Huzaren-Motorrijders; 1939-1940.....	65
20 1e Eskadron Pantserwagens; 1936-1938.....	66
21 2e Eskadron pantserwagens; 1938.....	67
22 Depot Cavalerie; 1939-1940.....	68
Bijlagen.....	69
Specificatie van inv.nrs. 77-158.....	69

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Landmacht Cavalerie: Diverse Onderdelen

Archiefbloknummer:

D26037

Omvang:

498 inventarisnummer(s)11,60 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Depot Cavalerie
1e Eskadron Pantserwagens
Eskadron Ordonnansen
Regiment Wielrijders
2e Eskadron Pantserwagens
1e Regiment Dragonders
1e Regiment Huzaren, 1856-1907
1e Regiment Huzaren-Motorrijders
1e Regiment Lanciers
1e Regiment Wielrijders
1e Verkenningsafdeling
2e Regiment Huzaren
2e Regiment Huzaren-Motorrijders
2e Regiment Lanciers
2e Regiment Wielrijders
3e Regiment Huzaren, 1840-1906
3e Regiment Lichte Dragonders
4e Regiment Dragonders
4e Regiment Huzaren, 1848-1913
5e Regiment Dragonders
5e Regiment Lichte Dragonders

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Dit archief bevat de archieven van diverse onderdelen van het wapen der Cavalerie der Koninklijke Landmacht 1840-1940, te weten: Depot Cavalerie, 1e en 2e Eskadron Pantserwagens, Eskadron Ordonnansen, 1e en 2e Regiment Lanciers, Regiment Wielrijders, 1e en 2e Regiment Wielrijders, 1e, 4e en 5e Regiment Dragonders, 3e en 5e Regiment Lichte Dragonders, 1e Regiment Huzaren, 1856-1907, 3e Regiment Huzaren, 1840-1906, 4e Regiment Huzaren, 1848-1913, 1e en 2e Regiment Huzaren-Motorrijders en de 1e Verkenningsafdeling. In de archieven bevinden zich onder meer:

orderboeken, dit zijn registers van uitgevaardigde regiments- en garnizoensorders; sterktestaten van de regimenten; strafregisters betreffende officieren en ook als 'geheim' en 'persoonlijk' geclassificeerde stukken. Het archief loopt tot en met 1940 en bevat ook stukken over de mobilisatie en de meidagen van 1940.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Landmacht Cavalerie: Diverse Onderdelen, nummer toegang 2.13.55, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Cavalerie-onderdelen, 2.13.55, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

EDITIE KLOOSTERBOER 1986

Deze paragraaf is ongewijzigd overgenomen uit de plaatsingslijst uit 1986 van de hand van P. Kloosterboer (Ministerie van Defensie, Centraal Archieven Depot nr. 16). Aanvullingen anno 1991 zijn in noten verwerkt.

In deze plaatsingslijst zijn de archieven beschreven van de regimenten huzaren, huzaren-motorrijder en wielrijders, de eskadrons pantserwagens en het depot cavalerie. Hoewel de afstamming van deze onderdelen in enkele gevallen teruggaat tot 1577, zou het in het kader van deze inleiding te ver voeren zo diep in te gaan op de geschiedenis van de Nederlandse cavalerie. Daarom is voor de oudste onderdelen, de regimenten huzaren, het jaartal aangehouden dat de regimenten zelf als oprichtingsdatum aanhouden.

Het 1e regiment huzaren stamt af van het regiment dragonders van Sytzama no. 2, opgericht op 9 januari 1814. Het was duidelijk dat men toen in een periode van legeropbouw verkeerde, want het regiment veranderde, evenals alle andere regimenten, regelmatig van naam en nummer. Op 7 februari van hetzelfde jaar kreeg het regiment het nummer 3, op 10 december werd het omgedoopt in afdeeling kurassiers no. 3. Dit bleef het tot 10 februari 1841, toen de afdeling weer werd veranderd in een regiment, ditmaal het 1e regiment zware dragonders. In 1843 verviel het verschil tussen zware en lichte dragonders. In 1867 werd het 1e regiment dragonders het 1e regiment huzaren.

In 1881 werd het regiment opgeheven en bleef alleen een eskadron ordonnansen over. Het 4e regiment huzaren werd tegelijkertijd omgenummerd tot 1e regiment huzaren. In 1905 werd het regiment heropgericht, met behoud van het eskadron ordonnansen. Bij de legerhervormingen van 1922 werd het regiment op 21 maart halfregiment. Op 15 mei van dat jaar werd het eskadron ordonnansen opgeheven. In 1925 werd van de bestaande drie eskadrons één opgeheven. Dit eskadron werd in 1939, toen het halfregiment weer een regiment werd, heropgericht. Het 2e regiment huzaren stamt af van het in 1815 opgerichte regiment karabiniers der landmilitie. Op 15 november van dat jaar werd dit omgedoopt in afdeeling karabiniers no. 4 en in 1816 omgenummerd tot afdeeling karabiniers no. 9¹.

Op 10 maart 1841 werd de afdeeling weer een regiment, ditmaal het 2e regiment zware dragonders, vanaf 1843 het 2e regiment dragonders, dat in 1867 eveneens werd omgevormd tot een regiment huzaren. Ook dit regiment werd in 1922 een halfregiment, dat van de vier eskadrons er twee kwijtraakte. Op 2 januari 1939 werd het tweede regiment weer opgericht.

Het 3e regiment huzaren heeft als stamonderdeel het regiment cheveu-légiers van Van de Burch. Dit regiment, opgericht in 1814, werd in 1815 het regiment ligte dragonders no. 5. In 1831 werd het regiment ligte dragonders en, evenals de andere regimenten cavalerie, in 1867 omgedoopt tot 3e regiment huzaren². In 1922 werd het regiment een halfregiment, dat in 1939 weer als regiment werd hersteld.

Het 4e regiment huzaren stamt af van het in 1813 opgerichte regiment huzaren van Boreel. Op 9 januari 1814 werd dit het regiment huzaren no. 1, op 17 november no. 4.

¹ Nog in 1816 werd de aanduiding "karabiniers" vervangen door "kurassiers".

² Uit de tekst van Kloosterboer moet hier iets weggefallen zijn. Volgens Ringoir werd het 5e regiment Lichte Dragonders in 1841 herdoopt in 3e regiment Lichte Dragonders, in 1843 in 3e regiment Dragonders en in 1867 in 3e regiment Huzaren.

Op 21 april 1815 kreeg het regiment het nummer 6. Dit bleef zo tot in 1841, toen het werd omgedoopt tot 2e regiment lanciers. In 1849 werd dit veranderd in 4e regiment dragonders³ en in 1867 werd het weer het 4e regiment huzaren. Zoals hierboven al vermeld werd in 1881 het 1e regiment huzaren opgeheven en kreeg het 4e regiment huzaren het nummer 1. In 1905 werd het oude 1e regiment huzaren heropgericht en kreeg het 4e regiment haar oude nummer terug. In 1922 werd ook dit regiment een halfregiment dat in 1925 nog één van de drie eskadrons verloor. Op 2 januari 1939 werd het 4e halfregiment weer omgevormd tot regiment.

Toen in 1922 de regimenten tot halfregimenten werden teruggebracht, werden gelijktijdig het 1e en 11e regiment huzaren opgericht. Het 1e en 4e halfregiment vormden samen het 1e, het 2e en 3e samen het 11e regiment. De commandanten van het 1e en 3e halfregiment waren tevens regimentscommandant. Met het korps rijdende artillerie en het regiment wielrijders maakten deze onderdelen deel uit van de lichte brigade. In 1936 werd het 1e eskadron pantserwagens opgericht, in 1938 het 2e eskadron.

Het regiment huzaren-motorrijder werd opgericht in 1938. Toen in 1939 het 2e regiment huzaren-motorrijder werd opgericht, kreeg het ongenummerde regiment het nummer 1. In 1922 werden de losse compagnieën wielrijders verenigd tot een bataillon, dat op 26 februari 1924 werd omgezet in een regiment. Dit regiment kreeg op 1 maart 1939 het nummer 1, toen het 2e regiment wielrijders gevormd werd.

Toen Nederland in 1939 mobiliseerde werd de tussen 1922 en 1939 gevormde oorlogsorganisatie een feit. De oorlogsonderdelen 1e en 11e regiment huzaren, die als vredesonderdeel sinds januari niet meer aanwezig waren, werden gevormd. Zij bestonden ieder uit vier bereden eskadrons, één bereden en één gemotoriseerde mitrailleursectie.

Elk halfregiment vormde een verkenningsafdeling voor de legerkorpsen, bestaande uit twee eskadrons wielrijders, één mitrailleur eskadron, één peloton pantserafweergeschut, één sectie mortieren en één reserve eskadron (op gevorderde paarden).

Bovendien werden uit ieder halfregiment twee eskadrons wielrijders gevormd.

In de 19e eeuw had ieder regiment cavalerie zijn eigen depot-eskadron. In 1905 ging men over tot de oprichting van twee depots huzaren.

In 1922 werden deze twee depots verenigd tot het cavalerie-paardendepot, dat in 1925 werd opgeheven.

Bij de mobilisatie van 1939 werden ook de depots weer gevormd. Het depot cavalerie bestond toen uit de staf, zes depotafdelingen en het paardendepot.

Per 1 mei 1940 werd de cavalerie gereorganiseerd. Het 1e en 11e regiment huzaren werden opgeheven. De twee bereden eskadrons, de verkenningsafdeling en de eskadrons wielrijders van ieder halfregiment werden samengevoegd tot het regiment huzaren, dat in januari 1939 in de plaats van de halfregimenten was gekomen. Het 5e regiment huzaren werd opgericht, bestaande uit de vier bereden reserve-eskadrons van de verkenningsafdelingen en de bereden mitrailleursecties van het 1e en 11e regiment huzaren. De gemotoriseerde mitrailleursecties van deze beide regimenten vormden samen het mitrailleur eskadron van de lichte divisie. Bij het 1e tot 4e regiment huzaren (oorlogsonderdeel) werden de pelotons pantserwagens van het korps rijdende artillerie gevoegd.

3 Deze weergave door Kloosterboer van de afstamming van het 4e regiment Dragonders/Huzaren is geheel gebaseerd op Ringoir, die de bestaande opvatting kopieert. Deze is echter in hoge mate voor discussie vatbaar. Zie de paragraaf De afstamming van het 4e regiment Dragonders/Huzaren.

De traditie van het 1e regiment huzaren wordt voortgezet door het regiment huzaren van Sytzama, van het 2e regiment door het regiment huzaren Prins van Oranje, van het 3e regiment door het regiment huzaren Prins Alexander en van het 4e regiment door het regiment huzaren van Boreel, dat tevens de traditie voortzet van de eskadrons pantserwagens. Het regiment huzaren Prins Alexander zet de traditie voort van de regimenten huzaren-motorrijder.

LIJST VAN COMMANDANTEN UIT DE INVENTARISATIE-PERIODE

4

1E REGIMENT HUZAREN

- jhr. K.W.J. Storm de Grave 1842-1849
- W. van Toll 1849-1852
- C.M. Storm de Grave 1852-1856
- P.A. Erzey 1856-1863
- R.A. Jackson 1863-1870
- Jhr. A.H. des Tombe 1870-1873
- W.A.A.B. van Toll 1873-1877
- C.L. Hermsen 1877-1881
- Jhr. M.W. Boreel 1905
- H.D. Twiss 1905-1907
- W.H. Piepers 1907-1909
- J.T.H. Mingels 1909-1914
- Jhr. E.W. von Wrangel auf Lindenberg 1914-1917
- J.M. Benteyn 1917-1918
- A. Simons 1918-1919
- T.L.S. Nedermeyer Ridder van Rosenthal 1919-1923
- Jhr. H.F. van Kinschot 1923
- G.J. Maris 1923-1925
- J.G. Pabst 1925-1929
- H.A.C. Fabius 1929-1931
- L.H.A. Crommelin 1931-1935
- K.G. van der Mandele 1935-1938
- M.R.A. Bischoff van Heemskerk 1938-1939
- D.A. Camerling Helmolt 1940

2E REGIMENT HUZAREN

- J.G. Pabst 1924-1925
- A.P. Wirix 1925-1927
- A. Diemont 1927-1930
- E.A.F. Baron Creutz 1930-1934
- H.C.J. Caderius van Stockum 1934-1937
- Jhr. S.M.S.A.A. de Marees van Swinderen 1937-1938
- C.L. Hollert 1938-1939

3E REGIMENT HUZAREN

- F.B. baron von Gagern 1840-1842
- C.G. van der Sleyden 1842-1843
- J.J. Nepveu 1843-1844
- W. van Toll 1844-1849

4 Hoofdzakelijk naar de tekst van Kloosterboer, op basis van Ringoir aangevuld voor de revisie en suppletie-1991; zie Naschrift bij de her-editie 1991 en De afstamming van het 4e regiment Dragonders/Huzaren.

- J.J. Habets 1849-1852
- A.A. König 1852-1856
- J.M. Castendijk 1856-1859
- J.E. Vertholen 1859-1867
- G.A. Hamming 1867-1870
- H.M. Guérin 1870-1873
- A.J. Pels Rijcken 1873-1877
- Jhr. W.I.A. Storm de Grave 1877-1880
- Jhr. L. Ridder van Rappard 1880-1885
- Jhr. L.J.H. Teding van Berkhout 1885-1893
- W.J.H. Römer 1893-1896
- W.E.A. Wüpperman 1896-1900
- E.J.H. Ringeling 1900-1903
- H.A.H. Smeding 1903-1905
- R.H.O. baron van der Capellen 1905-1910
- H.D. Twiss 1910-1914
- A.M. van Wijk 1914-1918
- G.J.A.A. baron van Heemstra 1918-1924
- A.W.E. Gelderman 1924-1927
- E.P.M. Clavereau 1927-1930
- A. Diemont 1931-1936
- E.A.F. baron Creutz 1936-1938
- J.J. van Diepenbrugge 1938-1939
- Jhr. Y.D.C. Quarles van Ufford 1940

4E REGIMENT HUZAREN

- K.E. baron van Heerdt 1849-1854
- J.G. Wilbrenninck 1854-1857
- G. baron van der Duyn 1857-1860
- J.W. Copes van Hasselt 1860-1864
- Jhr. P.A.J.H. Boreel van Mauregnault 1864-1871
- A.O.H. baron Gansneb genaamd Tengnagell 1871-1875
- C.L. Scheidler List 1875-1882
- E.D. Geukema Bakker 1882
- G. Holtius 1882-1886
- P.N.J. Thirion 1886-1890
- Jhr. P. Gevaerts van Geervliet 1890-1893
- F.C.W. van Burmania baron Rengers 1893-1895
- J.A. Ort 1895-1899
- I.R.A.H. Higly 1899-1903
- Jhr. W.P. Boogaert 1903
- H.F.D. Braams 1903-1906
- H.C.P.L. Mathon 1907-1910
- A.J.P. Metelerkamp 1910-1912
- P.P.H. Tielens 1912-1913
- R.G.B. Overveldt 1913-1918
- T.L.S. Nedermeijer Ridder van Rosenthal 1918-1919
- Jhr. F. van Kinschot 1919-1922
- A.W.E. Gelderman 1922-1924
- E.P.M. Clavereau 1924-1927
- P.H. Hekkema 1927-1930
- L.H.A. Crommelin 1930-1931
- K.G. van der Mandele 1931-1935

- J.J. van Diepenbrugge 1935-1938
- Jhr. S.M.S.A.A. de Marees van Swinderen 1938-1940

1E REGIMENT LANCIERS

J.J. Habets 1846-1849

2E REGIMENT LANCIERS

- J.B.B. de Bellefroid 1840-1848
- K.E. baron van Heerdt 1848-1849

5E REGIMENT DRAGONDEURS

G.A. Hamming 1866-1867

REGIMENT WIELRIJDERS

- C.J. Groothof 1924-1926
- R.W. baron van Dedem 1926-1931
- H.C.G. baron van Lawick 1931-1934
- H.F.M. baron van Voorst tot Voorst 1934-1936
- H.C. van der Bijl 1936-1939

1E REGIMENT WIELRIJDERS

- H.C. van der Bijl 1939
- R.O. van Gennep 1939-1940

2E REGIMENT WIELRIJDERS

H. Mijsberg 1939-1940

1E REGIMENT HUZAREN-MOTORRIJDER

Jhr. J.J. Teding van Berkhout 1938-1940

2E REGIMENT HUZAREN-MOTORRIJDER

A.J.E. Mathon 1939-1940

1E ESKADRON PANTSERWAGENS

H. Wilbrenninck 1936-1940

2E ESKADRON PANTSERWAGENS

J.L. Bruinier 1938-1940

DE AFSTAMMING VAN HET 4E REGIMENT DRAGONDEURS/HUZAREN

Over de afstamming van het 4e regiment Dragondeurs (vanaf 1867: Huzaren, 1881-1905 1e regiment) is de afgelopen honderd jaar al heel wat te doen geweest. Bij KB van 7 augustus 1896 nr. 41 werd, conform de aanbeveling van de in 1893 ingestelde Commissie tot "onderzoek naar de opschriften, die, in verband met roemrijke wapenfeiten, waaraan sedert 1813 korpsen van de Landmacht of onderdelen dier korpsen hebben deelgenomen, op de vaandels en standaards van de regimenten der Infanterie en der Cavalerie zouden kunnen worden geplaatst", en

"overwegende, dat het nuttig moet worden geacht bij het Leger de herinnering levendig te houden aan de roemvolle wijze, waarop de voorgangers van eenige thans bestaande korpsen zich, sedert het jaar 1813, in den krijg van de hun opgelegde plichten hebben gekweten en boven anderen hebben onderscheiden", aan verschillende infanterie- en cavalerieregimenten vaandelopschriften ("Quatre-Bras en Waterloo. 1815", "Tiendaagsche Veldtocht. 1831" en "Citadel van Antwerpen. 1832") toegekend ⁵. Het toenmalige 1e (voor 1881 en na 1905: 4e) regiment Huzaren mocht het opschrift "Tiendaagse Veldtocht. 1831" gaan voeren op grond van de verdiensten in dat jaar van zijn stamregiment, het regiment Lanciers nr. 10 ⁶.

Nadien is de stamlijn van het 4e Dragonders goeddeels verlegd naar het 2e regiment Lanciers, voortgekomen uit het regiment Huzaren van Boreel. Kloosterboers weergave in het voorafgaande volgt Ringoir. Deze stelde vast dat een publikatie van F. Beelaerts van Blokland aan het licht had gebracht dat de stamlijn van Lanciers nr. 10 naar 4e Dragonders op een "groot misverstand" had berust. In 1919 was bij KB aan het 4e Huzaren alsnog het standaard-opschrift "Quatre-Bras en Waterloo 1815" toegekend, waarmee het 4e Huzaren zijn traditie de facto op het 2e regiment Lanciers en voorgangers herleidde. Bij KB van 1 februari 1947 nr. 70 was vervolgens de traditie van het 4e Huzaren aan het regiment Huzaren van Boreel toegewezen, dat bij KB van diezelfde dag nr. 71 door omdoping van het 1e Verkenningsregiment (opgericht bij KB van 18 april 1946 nr. 154) zijn naam had gekregen ⁷.

Het door Ringoir bedoelde KB uit 1919 is van 17 april nr. 24, tot stand gekomen nadat het Kabinet der Koningin er bij het ministerie van Oorlog op had geattendeerd dat reeds in 1914 gevraagde "consideratie en advies" op een rekest van de commandant van 4e Huzaren nog steeds niet waren ingekomen. Het ministerie verontschuldigde zich met te wijzen op de mobilisatie-omstandigheden en werkte willig mee aan de totstandkoming van het genoemde KB ⁸.

Het archief van het 4e Huzaren bevat een omslag stukken ⁹ over de "regimentsgeschiedenis" waaruit de toedracht van rekest en KB duidelijk wordt. Op 24 november 1913 zond "oud-majoor" B. Hendriks, verbonden aan het Krijgsgeschiedkundig Archief van de Generale Staf (KAGS), aan de commandant van het 4e Huzaren, kol. Van Overveldt, informatie ontleend aan een nota van "de Vaandelcommissie" van 2 oktober 1913, betreffende de stamlijnen van Van Overveldts 4e Huzaren met de vroegere 1e en 2e regimenten Lanciers. Het laatste stond te boek als in 1849 opgeheven, maar had in 1849 rechtstreeks, en in 1867 indirect, personeel afgestaan aan het 4e Dragonders/Huzaren ¹⁰.

In januari 1914 bleek de directeur van het KAGS, luitenant-generaal F. de Bas, een andere mening toegedaan: het 4e Huzaren ging z.i. terug op het regiment Huzaren van Boreel. Dit nieuws bereikte Van Overveldt via de hiërarchieke lijn: de commandant Veldleger vroeg om bescheid. Van Overveldt antwoordde met een beroep op eerder onderzoek, dat het regiment Lanciers nr. 10 als stamregiment had aangemerkt. Het 4e Huzaren had dan ook in 1896 het 77-jarig en in 1899 het 80-jarig bestaan gevierd, terwijl de 100-jarige herdenking voor 1919 gepland stond. De toevoeging

5 Recueil Militair bevattende de wetten, besluiten en orders betreffende de Koninklijke Nederlandsche Landmagt (voortaan: RM) 1896 p. 404.

6 F.H.A. Sabron, Memorie betreffende de uitreiking, vernieuwing en inlevering van Vaandels en Standaarden bij het Nederlandsche Leger sedert 1813, 's-Gravenhage 1896 (no. 4 der Geschiedkundige Geschriften bewerkt onder toezicht van den Chef van den Generalen Staf), p. 69.

7 H. Ringoir, Afstammingen en voortzettingen der Cavalerie en Wielrijders, (Militair-historische bijdragen van de Sectie Krijgsgeschiedenis [van de Landmachtstaf] nr. 3), ['s-Gravenhage] 1978, p. XII, XV. De bedoelde publikatie is: F. Beelaerts van Blokland (1e luitenant bij het 4e regiment Huzaren), Oorsprong en Standaard van het 4e Regiment Huzaren (Velp z.j. [1914], 24 pp.).

8 Algemeen Rijksarchief, Tweede Afdeling, Archief van het Kabinet der Koningin, inv.nr. 7860 pagina 2856.

9 Inv.nr. 162.

10 Inv.nr. 162, KAGS nr. 579 dd. 24.11.1913 aan kdt. 4e regt. Huzaren, geagendeerd Sectie II nr. 2512.

in 1867 van een eskadron met een stamlijn uit de Huzaren van Boreel was voor hem geen reden zijn visie te herzien: evengoed kon men teruggrijpen op de toevoeging van 1849 of zelfs een van 1819¹¹.

Op 7 februari 1914 berichtte Van Overveldt aan de commandant Veldleger dat zijn 1e luitenant Beelaerts van Blokland inmiddels onderzoek had ingesteld in Den Haag, met als bevinding dat de toevoegingen van 1849 en 1867 in feite beide op de Huzaren van Boreel waren te herleiden. Van Overveldt schaarde zich nu geheel aan de zijde van De Bas en meende dat nu ook de opschriften Quatre-Bras en Waterloo op de standaard van zijn regiment hoorden te prijken. Hij was van plan een daartoe strekkend rekest aan de Koningin in te dienen. Wel was een dergelijk verzoek van het 8e regiment Infanterie onlangs afgewezen, maar Van Overveldt vleide zich met de gedachte dat volgens De Bas zijn regiment "veel meer rechten kan doen gelden" dan het 8e Infanterie. Bij het opstellen van het rekest is De Bas behulpzaam geweest, en op 3 april 1914 ging het in zee¹².

Dan blijkt ook hoe het Kabinet der Koningin in 1918/19 weer op het geval is geattendeerd. De toenmalige regimentscommandant heeft "stukken" (vermoedelijk de voorstukken uit 1914) opgezonden naar vice-admiraal b.d. F. Bauduin, adjudant i.b.d. van de Koningin¹³, denklijk om eens uit te plussen waar het rekest was blijven steken. Bauduin bevond dat het rekest door het Kabinet der Koningin aan het ministerie was gezonden om "consideratie en advies", waarna niets meer was vernomen. Bij de terugzending van de stukken berichtte Bauduin: "Ik heb hier nu naar laten vragen en de zaak aan H.M. meegedeeld. Waarschijnlijk zal daar nu met departementale spoed wel een antwoord op komen", en groette "vriendschappelijk"¹⁴.

Nog voor het KB van 1919 afkwam viel de 100e verjaardag van het regiment, gerekend vanaf de oprichting van het regiment Lanciers nr. 10. Van de Koningin kwam een felicitatietelegram. Enkele maanden later werd de regimentsgeschiedenis bij KB met 6 jaar verlengd, en Beelaerts stuurde een telegrafische gelukwens. Ook De Bas betuigde bij brief van 9 mei 1919 zijn "grote ingenomenheid" met dit "wèl verdiend opschrift"¹⁵.

Was met het KB impliciet de "Boreelse afstamming" van het 4e Huzaren erkend, in latere jaren blijkt het regiment bemoeid expliciete erkenning te verkrijgen. In 1933/34 is opnieuw een 1e luitenant van het regiment, A.C. Eland, in de materie gedoken om de juistheid van het KB van 1919 te bewijzen. Eland is ook de auteur geweest van een manuscript over de regimentsgeschiedenis voor het tijdvak 1813-1935, dat in 1963 werd afgedrukt in het gedenkboek bij het 150-jarig regimentsbestaan. In het nawoord vermeldt hij dat de Commandant der Lichte Brigade bij order van 11 juli 1928 de oprichtingsdatum van het regiment had bepaald op 25 november 1813, dus de datum van het regiment Huzaren van Boreel. Bij ministeriële beschikking van 15 april 1934 was als oprichtingsdatum echter 25 november 1818, van het Lanciers nr. 10, aangehouden. De regimentscommandant en Eland waren daarop bij de minister op audiëntie gegaan, met gevolg dat bij beschikking van 11 juni 1934 alsnog 25 november 1813 als oprichtingsdatum werd

11 Inv.nr. 162, nota nr. 8 Geh. dd. 5.1.1914 van commandant Veldleger aan kdt. 4e Huzaren "zeer veel spoed", beantwoord kdt. 4e Huzaren Litt. F Geh. z.d.

12 Inv.nr. 162, brief van kdt. 4e Huzaren Litt. S1 dd. 7. 2.1914 aan kdt. Veldleger; KAGS nr. 74 dd. 11/13.3.1914 aan kdt. 4e Huzaren geagendeerd Sectie II no. 737, waarop minuut dd. 3.4.1914 aan kdt. 11e divisie ten geleide bij het rekest aan de Koningin. De minuut van het rekest en de daarbij behorende memorie bevinden zich daarbij. Van Overveldt beriep zich daarin op het onderzoek van Beelaerts en de steun van De Bas voor de stelling, dat het stamregiment van het 4e Huzaren het 6e regiment Huzaren [voorheen Huzaren van Boreel] was geweest, dat te Quatre-Bras en Waterloo had gestreden. Daaraan verbond de kolonel het verzoek om alsnog de namen van deze slagvelden in de standaard van zijn regiment te mogen voeren.

13 Staatsalmanak voor het Koninkrijk der Nederlanden 1918.

14 Inv.nr. 162, Bauduin "Paleis 4.vi.18" aan kdt. 4e Huzaren, geagendeerd Sectie II nr. 1393.

15 Inv.nr. 162, telegram van H.M. nr. 551 dd. 19.2.1919; telegram van Beelaerts ongenummerd dd. 19.5.1919; KAGS nr. 256 dd. 9.5.1919 aan kdt. 4e Huzaren.

vastgesteld¹⁶. Afschrift van deze beschikking is ook bewaard gebleven in het regimentsarchief¹⁷. Uit een brief van wnd. directeur KAGS Lazaux van Staphorst aan Eland van 1933 worden we verder gewaar dat De Bas en zijn opvolger in 1919 en 1928 toch ook weer de opvatting zouden hebben gehuldigd dat het 4e Huzaren tot het regiment Lanciers nr. 10 moest worden herleid. Lazaux schreef de order van 1928 toe aan de Inspecteur der Cavalerie. Twijfel was niet onmogelijk, aldus Lazaux: "In die afstammingskwesities [blijven] altijd subjectieve oordeelen bestaan". Eland redigeerde kort nadien een opstel "Feiten en overwegingen, die aan het Regiment Lanciers No. 2 het moreele recht verleen, om bestemd te worden als stam van het 4e half Reg. Huzaren", waarin we vast wel de memorie mogen zien, die bij de audiëntie aan de minister is overhandigd¹⁸.

De argumenten van Van Overveldt (O), Beelaerts (B), Eland in zijn audiëntie-memorie (E1) dan wel in het gedenkboek (E2) kunnen als volgt worden samengevat:

- het KB van 10 september 1849 nr. 10 gewaagt van "vereniging" van het 1e en 2e regiment Lanciers (O, B, E1) zodat het 4e Dragonders "evenveel recht heeft op de traditiën van het ene als op die van het andere der samenstellende regimenten" (B). Ook "Regimentsorder 93 van 24 september 1849" rept van die "vereniging" (O); beide regimenten werden "samengevoegd" (O, E2); ondanks de "duidelijke bewoordingen" van het KB van 1849 werd in 1896 slechts de afstamming van het regiment Lanciers nr. 10 erkend (E2);
- de laatste commandant van het 2e Lanciers was de eerste van het 4e Dragonders geworden (O, E1); uit de stamboeken bleek dat weliswaar het 4e Dragonders voor "het overgrootste deel" bestond uit personeel van het 1e Lanciers, maar de bezetting der commando's gaf een ander beeld (E1)¹⁹; de officiersencadrering van 1849 zou wijzen op een overwicht van het 2e Lanciers (E2);
- dat het 2de regiment Lanciers was opgeheven en gevoegd bij het 1e Lanciers, zoals gemeenlijk was aangenomen, "blijkt in het geheel niet uit het (..) Koninklijk Besluit" (B);
- zelfs al zou het 2e Lanciers zijn opgeheven, dan zouden de ruim twee honderd daarvan afkomstige ruiters het recht hebben gehad hun tradities in hun nieuwe korps, waarvan zij ruim 25 % vormden, te behouden. "De sterktestaten" wezen uit dat "het 1e regiment [Lanciers] (..) nagenoeg in zijn geheel in het nieuwe regiment [4e Dragonders] over[ging]. Van het 2e regiment [Lanciers] gingen het 1ste, 2de en 3de escadron, te zamen 234 ruiters, bij het 4e dragonders over" (B)²⁰;

16 Het regiment Huzaren van Boreel van 1813-1963, (uitgave van het regiment) Amersfoort 1963 (voortaan Regiment Boreel), p. 32, waar de oprichtingsdatum van het Lanciers nr. 10 abusievelijk als 25 november 1819 staat: het oprichtings-KB dateert van 25 november 1818 Litt. B3 nr. 63 en vorderde het bestaan van het regiment per 1 januari 1819. Op p. 30 brengt Eland hulde aan Beelaerts voor diens initiatief en "grondige studie" en vermeldt de herdenking, in september 1919, van het 100-jarig bestaan, die "in 1913 door de tijdsomstandigheden niet tot uitvoering was gekomen". Eland veronachtzaamde daarbij dat pas het KB van 1919, en uitsluitend bij implicatie, wijziging had gebracht in de oprichtingsdatum, zodat er in 1913 geen 100-jarig bestaan was geweest. Welke "tijdsomstandigheden" in 1913 een viering in de weg zouden hebben gestaan, wordt niet duidelijk.

17 Inv.nr. 152, beschikking minister van 11 juni 1934 IIe afd. B nr. 13. Naar aanleiding van Legerorder 1934 nr. 131 (d.i. ministeriële beschikking van 16 april 1934 IIe afd. B nr. 15, zie Legerorders bevattende de wetten, besluiten, ministeriële beschikkingen, kennisgevingen en mededeelingen van belang voor de Koninklijke Nederlandsche Landmacht 1934 (Den Haag 1935), waarbij de oprichtingsdatum van het 4e Huzaren werd bepaald op 25 november 1818) heeft de minister een delegatie van het 4e (half-)regiment Huzaren ontvangen op 14 mei 1934. Een bij die gelegenheid overhandigde memorie leidde tot herziening van de Legerorder t.a.v. dit regiment, waarvan de oprichtingsdatum nu werd gesteld op 25 november 1813.

18 Inv.nr. 162, KAGS nr. 402 dd. 27.7.1933 aan Eland, vermeldt als kenmerk van de beschikking van de Inspecteur der Cavalerie 11 juli 1928 nr. 1419/1368, niet aanwezig in de archieven van Inspecteur der Cavalerie en Commandant der Lichte Brigade/Divisie; zie P. Kloosterboer, "Inventaris van de archieven van de Inspecteur der Cavalerie 1919-1940, de Commandant van de Cavalerie-brigade 1918, de Commandant van de Lichte Brigade/Divisie 1924-1940", 's-Gravenhage (ministerie van Defensie, Centraal Archief Depot nr. 15) 1986, thans berustend bij het Algemeen Rijksarchief, Tweede Afdeling, codenummer toegang 2.13.54). Inv.nr. 162, ongepubliceerd opstel van Eland gedateerd 1 mei 1934.

19 Eland gaf daartoe de volgende opstelling: afkomstig van Lanciersregiment 1e2e kolonel commandant1 luitenant-kolonel1 majoor1 ritmeesters51 luitenant148

20 Het was, volgens Beelaerts, "niet meer dan billijk, dat de traditiën van het 2de regiment Lanciers ook overgaan op het 4de Dragonders, tegenwoordig 4de Huzaren". Na uitvoerige schets van de heldendaden van de Huzaren van Boreel bij Quatre-Bras en Waterloo riep Beelaerts dan ook uit: Is het dan geen ondankbaarheid, als de

- het nieuwe 4e Dragonders had twee stammen (O, E1) "waarvan de oudste opklimt tot laatstgenoemden datum [25 november 1813]" (O), terwijl men geen voorrang had willen geven aan het 1e Lanciers (E1); in het probleem der "stamgerechtigheid" kon men laten prevaleren:
  - de oudste stam i.c. die van het 2e Lanciers,
  - beide stammen, of
  - de sterkste stam
- waarvan de eerste oplossing "de billijkste" was omdat die teruggreep tot "onzen eenigsten [sic] en roemvollen bevrijdingsstrijd" (E1);
- beide Lanciersregimenten waren opgeheven (E1);
- de archieven van beide Lanciersregimenten waren bewaard (E1) dan wel samengevoegd (E2); het archief van het 2e Lanciers was integraal overgegaan naar het 4e Dragonders en was daar voortgezet (O); aan het gedenkboek over de Huzaren van Boreel kon worden ontleend:
- "dat het geheele archief van het oud-Hussaren Regiment en al wat verder als de bijzondere eigendom van de genoemde korpsen kan worden beschouwd, bij het 1e Regiment Lanciers, eerlang 4e Regiment Dragonders en thans 4e Regiment Hussaren is overgegaan; dat bij het nieuwe korps op dat archief is voortgebouwd, en dat het aldus voortgezet thans nog in zijn geheel bij dit 4e Regiment Hussaren aanwezig is" (B) ²¹;
- bij het 4e Huzaren verbleef nog steeds de "eerebeker van Van Heerdt met een bijbehorende eigenhandige "brief" van dezelfde. Van Overveldt vond dat de passage
- "le regiment (d.i. de huzaren van Boreel, O) que j'eus l'honneur de commander près de cinq ans, reçut la dénomination de 4me régiment de dragons"
- bewees dat Van Heerdt had gemeend dat zijn regiment (d.i. de huzaren van Boreel, volgens interjektie van Van Overveldt) was overgegaan in het 4e Dragonders (O) ²²;
- dat het 2e Lanciers in 1849 zijn standaard in Den Haag had moeten achterlaten was "een bitter onrecht" waarop gelukkig "eerherstel" was gevolgd (E1);
- de standaardopschriften "Quatre-Bras en Waterloo 1815" maar "voor een goed deel" ook "Tiendaagschen Veldtocht 1831" kon het 4e Huzaren regiment slechts voeren indien men de afstamming van het 2e Lanciers erkende, aangezien de daden van dat regiment deze opschriften hadden opgeleverd (E1);
- het KB van 7 augustus 1896 nr. 4, waarin slechts het regiment Lanciers nr. 10 als voorganger werd erkend, was "in strijd met de Krijgsgeschiedenis" (E1);

regimenten, die zulke zware offers brachten, vergeten worden en is het niet een stille hulde aan die dapperen, als de namen der slagvelden waar die helden vielen, geplaatst staan op het eere-embleem van het van hun Korpsen afstammend regiment, op den standaard van ons 4e regiment Huzaren? Al zij dit moeilijk te vorderen, moge algemeene bekendheid worden gegeven aan de gronden, waarop het regiment aanspraak maakt op het opschrift "Quatre Bras en Waterloo" in den standaard. Worden deze aanspraken erkend, dan blijve het regiment hoopvol verwachten, dat wellicht het jaar 1915, bij de honderdjarige herinnering der veldslagen Quatre-Bras en Waterloo, aan onze Souvereine gelegenheid moge bieden om de sinds 1896 in onzen standaard bestaande omissie te herstellen".

- 21 H.N.C. van Tuyll van Serooskerken, De lichtblauwe Hussaren van Willem Boreel, ter herinnering aan het Regiment Hussaren No. 6, 's-Gravenhage, p. 93, ook geciteerd door Beelaerts. Van Tuyll merkte daar eveneens op: "In het tegenwoordig 4de Regiment Hussaren kan en mag niets anders worden gezien dan de bijeengevoegde overblijfselen van de Regimenten Hussaren nos. 6 en 8, en het Regiment Lanciers no. 10". In juli 1914 vroeg De Bas naar de grond voor de bewering in Beelaerts "vlugschrift" [dat dus denkelijk intussen was gepubliceerd] als zou het archief van het 6e Huzaren nog berusten bij het 4e en dat op dat archief door het 4e Dragonders zou zijn voortgebouwd. Van Overveldt antwoordde met een opsomming van bescheiden berustend bij het 4e Huzaren, daaronder: een portefeuille brieven uit 1847-1871 waaronder stukken aan c.q. van Van Heerdt als commandant van het 2e Lanciers; een strafregister van het 2e Lanciers uit 1848, getekend door Van Heerdt en voortgezet bij het 4e Dragonders, "uit welk feit de voortbouw blijkt". Beelaerts, zo noteerde Van Overveldt, had aangenomen dat de mededeling van Van Tuyll juist was. Ook het archief van het 1e Lanciers was aanwezig bij het 4e Huzaren en wel vanaf 1819. (Inv.nr. 162, nota KAGS nr. 259 dd. 22. 7.1914 aan kdt. 4e Huzaren, geagendeerd Sectie II nr. 1695, beantwoord z.d.)
- 22 Van Overveldt vermeldde niet dat de "brief van Van Heerdt", in het Frans gesteld, gedateerd was 10 juni 1854. De aangehaalde zinsnede begint met de woorden: "Le 1er novembre 1849 fut le jour où le Régiment que j'eus l'honneur de commander ..." etc. (Inv.nr. 162, bijlage bij minuut van rekest).

- de Vaandel-commissie van 1893 had zich "blijkbaar (..) vergist (O);
- de afstamming van de Huzaren van Boreel had inmiddels in regiment en burgerij ingang gevonden (E1).

Van het oogmerk van Beelaerts en Van Overveldt, de tradities van beide in 1849 samengevoegde Lanciersregimenten te verbinden aan het 4e Huzaren, vinden we in Elands ongepubliceerde opstel niets meer terug -- zelfs het in 1896 verleende standaardopschrift, wortelend in de verrichtingen van het regiment Lanciers nr. 10, werd "voor een goed deel" overgeschreven op het krediet van het 6e Huzaren/2e Lanciers. Zijn posthuum gedrukte bijdrage aan het gedenkboek-1963 geeft wel, zij het kort, de geschiedenis van het 1e Lanciers, maar verraadt bepaald het oogmerk om de Huzaren van Boreel het primaat toe te kennen ²³. Ook de naoorlogse naamgeving toont aan dat het 1e Lanciers als voorvader vrijwel is verdrongen door het 2e, al wordt officieel, volgens Ringoir, ook de traditie van dat 1e Lanciers voortgezet door het huidige regiment Huzaren van Boreel. De feitelijke toedracht van de "vereniging" van 1849, die Beelaerts en Eland ook gekend moeten hebben wanneer zij hun opgegeven of gebruikte bronnen werkelijk en volledig hebben gezien, toont aan dat het accent precies andersom behoort te liggen.

De reeks orderboeken van het 4e regiment Huzaren en voorganger die in deze inventaris is beschreven, vangt namelijk aan met het orderboek van het 1e regiment Lanciers ²⁴. Dit ene orderboek wordt zonder enig hiaat voortgezet door de commandant van het 4e Dragonders, terwijl het opvolgende orderboek van het 4e Dragonders ²⁵ naadloos erop aansluit. Deze waarneming strookte dus niet met de thans gangbare afstammingsconsensus zoals Kloosterboer die nog beschreef. De inhoud van het oudste orderboek werd te hulp geroepen, en van lieverlee ook ander bronmateriaal, met name het archief van de Commandant der Brigade Cavalerie, de intermediaire autoriteit tussen regimenten en ministerie op wiens burelen uiteraard de cavalerie-reorganisatie van 1849 in uitvoerende maatregelen is vertaald ²⁶. Uit deze eigentijdse bronnen kan het volgende worden gedestilleerd.

De Brigadecommandant verstrekke, na ontvangst van het KB van 10 september 1849 nr. 10, op 14 september 1849 het eerste bericht aan de regimenten betreffende de bevolen reorganisatie. Nadere bijzonderheden betreffende de uitvoering daarvan zouden op korte termijn volgen ²⁷. Bij Regimentsorder (RO) nr. 89 van 15 september 1849 berichtte kol. J.J. Habets, commandant van het 1e Lanciers, deze aanschrijving aan zijn regiment. Het KB bepaalde, aldus Habets, de samenstelling der cavalerie op 4 regimenten van ieder 4 eskadrons, plus twee eskadrons Jagers te Paard uitmakend het Limburgs Bondscontingent Kavalerie.

"Tengevolge dier organisatie is het [1e] Regiment bestemd, om met de drie eerste Escadrons van het 2 Regiment Lanciers vereenigd, het 4 Regiment Dragonders zamen te stellen, en uit Breda, Tilburg en Zutphen naar Deventer te vertrekken om aldaar met de drie eerste Escadrons [van het

23 Weliswaar schrijft Eland (Regiment Boreel p. 20) "Daar zij [het 1e Lanciers] het meeste personeel en paarden voor het nieuw te vormen regiment zouden leveren, ben ik aan de historie van ons huidig regiment verplicht, nu aan hen een nadere beschouwing te wijden", maar in de afstamming van het (huidige) regiment Huzaren van Boreel (p. 34) komt het hele Lanciers nr. 10 weer niet te pas.

24 Inv.nr. 396.

25 Inv.nr. 397.

26 Algemeen Rijksarchief, Tweede Afdeling, archief van de Opperbevelhebber en andere autoriteiten der Cavalerie 1815-1861, nummer toegang 2.13.13.02 (onderdeel van de "Restant-collectie van Thielen" nummer toegang 2.13.13), voortaan aan te halen als ARA-2 Cavaleriebrigade. Inv. nr. 112 behelst de ingekomen brieven over het tweede halfjaar 1849. De stukken zijn opgelegd in numerieke volgorde volgens het registratuurkenmerk, B + volgnummer. Ook de minuten van uitgaande brieven van de Brigadecommandant zijn bewaard gebleven: inv.nr. 139 bevat het jaar 1849, waarbij evenzeer op volgnummer, nu van uitgaande brieven (zonder lettercode), is opgelegd.

27 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 139 volgnumrs. 626-630.

nieuwe 4e regiment], Garnisoen te houden, terwijl het 4 Escadron [van dit 4e regiment] te Leeuwarden, Groningen en Winschoten zal worden verdeeld. Deze Garnisoens verwisselingen zullen in de eerste helft der volgende maand plaatshebben" ²⁸.

Inderdaad gewaagt het aangehaalde KB in art. 2 ervan dat het 2e Lanciers, na uittreden van de eskadrons Jagers te Paard ten behoeve van het Bondscontingent, zou worden "vereenigd" met het 1e Lanciers. Wat daaronder werd verstaan komt zo dadelijk aan de orde. Hetzelfde artikel van het KB kondigde voorzieningen aan voor "overkompleet personeel". Beelaerts heeft deze passage wel herkend, maar zonder het hele art. 2 op te vatten als staande in de context van de bestemming van "resten en overschotten". Art. 3 bepaalde vervolgens dat de commandant van het 2e Lanciers de regimentsstandaard diende in te leveren bij het ministerie van Oorlog ²⁹.

Hoe dat "verenigen" eigentijds werd begrepen, wordt duidelijk uit de missive met bijlage van het ministerie van 18 september 1849 nr. 43 B aan de Brigadecommandant, waarin nadere voorschriften voor de uitvoering van de reorganisatie werden gegeven. Het leeuwendeel van de bepalingen betreft het 1e Lanciers en de eskadrons Lanciers van het 2e regiment die zouden overblijven na aftrek van de sterkte die bestemd was voor overgang naar de eskadrons Jagers te Paard. Bovendien wordt reeds hier duidelijk dat alle cavalerie-eenheden, niet uitsluitend de eskadrons Jagers en het 4e Dragonders, personeel en paarden van het 2e Lanciers zouden moeten opnemen:

"Bij de zamenstelling van het 4e regiment Dragonders uit de hiernevens vermelde Corpsen, zal, ofschoon dan ook bij het [Koninklijk] Besluit der organisatie de uitdrukking van vereeniging gebezigd is, wel bepaaldelijk op het oog moeten worden gehouden, dat de drie eskadrons Lanciers van het 2e regiment de vier eskadrons van het 1e regiment Lanciers, zullen moeten aanvullen, tot de sterkte welke de formatie van het 4e regiment Dragonders medebrengt. Zulks is niet alleen het meest rationeel, maar zelfs noodig, wil men niet een Corps, in een Corps formeeren (...). Een groot gedeelte der Luitenants en ook het verder personeel, van de bewuste drie eskadrons zal, ook bij de regimenten Dragonders 1, 2 en 3 moeten worden overgeplaatst, vermits anders het overkompleet bij het 4e regiment Dragonders al te talrijk zal zijn. (...) De staf en de eskadrons van het 1e regiment Lanciers, mitsgaders het gedeelte van het 2e regiment Lanciers, dat bestemd is om bij het 4e regiment Dragonders te worden ingedeeld, zal in dier voege op Deventer worden gedirigeerd, dat het geheele 1e regiment Lanciers, eenige dagen vroeger aldaar aankomt, dan evengemeld gedeelte van het 2e regiment Lanciers. Van het 2e regiment Lanciers moet echter niets op Deventer worden gedirigeerd, dan hetgeen werkelijk bij het 4e regiment Dragonders moet overgaan (...)" ³⁰.

Bij missive van 24 september 1849 nr. 38 B verstrekke het ministerie nadere administratieve voorschriften, daaronder: "dat alle betalingen en vergoedingen bij de Escadrons Lanciers van het 2e regiment van dat wapen, tot den dag van derzelve ontbinding [sic], voor rekening van genoemd korps zullen loopen (...)". Ook werd bepaald dat de personeels- en paardenstamboeken van het 2e regiment Lanciers, nadat de in aanmerking komende entrees zouden zijn overgenomen in de stamboeken van het "vereenigd korps" [4e regiment Dragonders], "behoorlijk zullen worden afgesloten" ³¹.

28 Inv.nr. 396 fo. 98 ro.

29 RM 1849 p. 120. Art. 3 is door Beelaerts geheel genegeerd. Eland heeft het blijkens zijn ongepubliceerde opstel wel gezien, maar zonder er het teken bij uitstek van de opheffing van het 2e Lanciers in te zien, en kwalificeerde het bevel als "een bitter onrecht". Sabron, Memorie, laat geen misverstand bestaan over de betekenis van het inleveren van een standaard. Op p. 63 en in bijlage 4 vermeldt deze auteur bovendien dat het 4e Dragonders tot begin 1855 met de standaard van het 1e Lanciers heeft rondgelopen. Eland schrijft in Regiment Boreel dat in 1855 een nieuw doek werd ontvangen, maar zonder te specificeren dat totdien het vaandel van het 1e Lanciers had gediend.

30 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 112 volgnr. B 789.

31 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 112 volgnr. B 802.

Op 23 september gaf de Brigadecommandant deze instructies door aan het 2e Lanciers. De verzelfstandiging van de eskadrons Jagers te Paard werd voorzien voor 6 oktober, en omschreven werd wat het 2e Lanciers aan deze eskadrons en aan de 1e, 2e en 3e regimenten Dragonders diende af te staan ³². Het "overig blijvende van het Regiment zal vervolgens den 12 oktober aanstaande naar Deventer hebben te marcheren om aldaar den 17 oktober aan te komen en met het 1e reg. L. verenigd het 4e Reg. Drag. zamentestellen. (..) Aangezien het overschietend personeel niet voldoende zou wezen om de 172 blijvende paarden naar Deventer te geleiden zoo zullen daartoe mede worden gebruikt de voor het 1ste en 3e reg. Drag. bestemde Onderoff. en Mansch. (..) welke allen onmiddellijk na aankomst te Deventer, na hunne wapens en hun ledergoed te hebben ingeleverd, naar hunne respectieve nieuwe destinatiën zullen moeten worden gedirigeerd. (..) Nopens de beschikkingen ten aanzien van het Regiments-Magazijn, en de afdoening en sluiting der Administratie zullen eerlang door het M.v.O. nadere voorschriften worden gegeven. Van den dag af aan dat de rekening van het 2e reg. Lanciers gesloten wordt komt dit Korps voor rekening van het 4e Regt. Dragonders. Eindelijk zal het Korps bij aankomst te Deventer onder de orders overgaan van den Chef van het 1e Regt. Lanciers, die de noodige Instructiën bekomt om daarna onmiddellijk tot de organisatie van het 4e Reg. Dragonders overtegaan".

Dezelfde 23 september gingen instructies naar het 1e Lanciers. Een beperkt aantal officieren daarvan dienden naar andere korpsen over te gaan, denkelijk om plaatsen te openen voor officieren over te nemen van het 2e Lanciers. De onderdelen te Breda van het 1e Lanciers zouden op 9 oktober naar Deventer moeten afmarcheren om daar op 14 oktober te arriveren, en onderweg de eenheden te Tilburg en Zutphen dienen op te pikken. Aangekondigd werd wat van het 2e Lanciers zich te Deventer bij het 1e zouden voegen. Ter geleiding van de paarden zou personeel worden aangewend, dat vrijwel onmiddellijk door zou trekken naar de 1e, 2e en 3e regimenten Dragonders.

"Vervolgens zal onverwijld tot de definitieve organisatie van het 4e reg. Drag. moeten worden overgegaan. Het Commando van dat Regt. is aan UWeg [te weten Habets] opgedragen. Het is wijders de intentie dat de vier Escadrons van het 1e reg. Lanciers met de drie van het 2e Reg. ineengesmolten worden zoodat deze laatsten ter aanvulling strekken tot de sterkte welke de formatie van het 4e Regiment medebrengt. (..) De Kavaleristen en paarden zijn in gelijk getal over al de escadrons te verdeelen, zoodat de sterkte dezer laatsten onderling nagenoeg dezelfde zijn. (..) Zoodra het 4e Regt. Drag. aldus geformeerd is zal het 4e Esc. naar Groningen, Leeuwarden en Winschoten moeten worden gezonden (..)".

Bij brieven van dezelfde 23e september werden de orders aan de 1e, 2e en 3e regimenten Dragonders gegeven betreffende de overname van personeel en middelen van het 1e en 2e Lanciers, en werden de Gouverneurs in de provincies geïnformeerd van de op handen zijnde troepenverplaatsingen ³³.

32 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 139 volgnr. 658. Het 2e Lanciers, correkter: de eerste 3 eskadrons -- aangezien het "4e" en "5e" eskadron reeds eskadrons Jagers te Paard waren die uitsluitend bij het 2e Lanciers in administratie waren -- zou volgens deze planning dienen af te staan: aan de eskadrons Jagers te Paard: 2 2e luitenants, 1 adjudant-onderofficier, 2 schrijvers, 3 wachtmeesters, 1 fourier, 8 korporaaals, 1 trompetter, 55 cavaleristen en 90 paarden; aan het 1e Dragonders: 3 wachtmeesters, 3 korporaaals, 2 appointés, 1 trompetter, 1 hoefsmid, 27 cavaleristen benevens 31 miliciens; aan het 2e Dragonders 1 ritmeester, 1 1e luitenant, 1 opperwachtmeester, 1 wachtmeester, 4 korporaaals, 2 appointés, 1 hoefsmid, 41 cavaleristen, benevens 13 miliciens en 53 paarden; aan het 3e Dragonders 1 kapitein administrateur van kleding, 3 2e luitenants, 1 staftrumpetter, 1 meester-kleermaker, 1 meester-zadelmaker, 1 meester-zwaardveger, 1 opperwachtmeester, 3 wachtmeesters, 4 korporaaals, 4 appointés, 4 trompetters, 1 hoefsmid, 23 vrijwillige cavaleristen, alsmede 40 miliciens.

33 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 139 volgnr. 659, 660-662 en 667. Volgens nr. 659 had het 1e Lanciers van het 2e tegemoet te zien: 1 luitenant-kolonel, 1 majoor, 1 1e luitenant, 1 2e luitenant, 1 kapitein-kwartiermeester (die echter zodra de rekening van het 2e Lanciers zou zijn gesloten zou overgaan naar het regiment Veldartillerie), 1 adjudant-onderofficier, 1 idem-pikeur, 1 schrijver, 2 ritmeesters, 4 1e luitenants, 5 2e luitenants, 1 opperwachtmeester, 6 wachtmeesters, 3 fouriers, 15 korporaaals, 4 appointés, 4 trompetters, 3 hoefsmiden, 20 cavaleristen, 70 miliciens, 3 regimentskinderen en 172 troepenpaarden. Maar volgens de berichten aan de Gouverneurs zouden bij benadering 10 officieren, 185 minderen en 188 paarden van het 2e Lanciers naar

Habets gaf de mededelingen van deze aanschrijving door aan zijn regiment bij RO 93 van 24 september: "De staf en 3 eerste Escadrons van het 2 Regiment Lanciers zullen den 17 October te Deventer aankomen, om met het [1e] regiment vereenigd het 4 Regiment dragonders zamen te stellen, waartoe alsdan onverwijld zal worden overgegaan. Het Commando van dat regiment wordt aan den ondergeteekenden opgedragen"³⁴. De commandant van het 2e Lanciers, luitenant-kolonel Van Heerdt, berichtte bij brief van vermoedelijk 24 september dat de twee eskadrons Jagers te Paard reeds op 1 oktober als een op zichzelf staand korps zouden worden geformeerd en dus uit het verband van zijn regiment treden. En op 26 september 1849 berichtte hij nader over de verdere opdeling van het 2e regiment Lanciers³⁵.

Op 26 september 1849 bracht de Brigadecommandant aan het ministerie verslag uit van de uitvoering van de instructies inzake de reorganisatie der cavalerie "Met betrekking tot het 1 en 2 Regiment Lanciers is in acht genomen van hunne garnisoens verandering zoodanig te regelen dat het eerste dier korpsen twee dagen na den afmarsch van het 3 Regiment Dragonders namelijk den 14 oktober te Deventer aankome en zulks met het 2e Regiment Lanciers drie dagen later dan het eerst den 17 oktober geschiede, zoodat de definitieve formatie van het 4e regiment Dragonders onmiddellijk daarna plaatshebbende, uiterlijk op den 19 October kan zijn volbragt"³⁶.

Van Heerdt specificerde bij brief van 29 september nader, maar nog onder enig voorbehoud, dat op 12 oktober in totaal 195 personen en 188 paarden van zijn regiment naar Deventer zouden vertrekken om aldaar de 17e oktober te arriveren. Hij trok uit de eerder afgekomen administratieve voorschriften van het ministerie de conclusie dat "ik zelve volgens de hieraangehaalde missive van Zijne Excellentie den minister van Oorlog alhier moet achterblijven tot zoolang de geheele liquidatie [sic] van het 2e regiment Lanciers zal zijn afgelopen", zodat hij aan de afmars van zijn

Deventer trekken. Van het 1e Lanciers zouden de staf en de eskadrons 2 t/m 4 vanuit Breda en Tilburg in een totale sterkte van 14 officieren, 358 minderen en 265 paarden naar Deventer marcheren en onderwijl te Zutphen het 1e eskadron oppikken. De hier gebezigde cijfers kloppen niet goed met de maandelijkse sterktestaten, die elk legeronderdeel toentertijd naar het ministerie diende in te zenden. Deze zeer uitgebreide staten werden daar kwartaalsgewijs gebundeld en zijn ook bewaard gebleven: Algemeen Rijksarchief, Tweede Afdeling, archief van het ministerie van Oorlog 1813-1913, inv. nr. 14728 (3e kwartaal 1849) en 14729 (4e kwartaal 1849). Op 1 oktober telde het 1e Lanciers, inclusief de "reserve 1849", 710 man en 389 paarden, waarvan 152 man en 101 paarden voor het 1e eskadron. Vermoedelijk zijn in de in de tekst aangehaalde cijfers de "miliciens" (dienstplichtigen) niet meegeteld. Hetzelfde verschijnsel zou zich dan voordoen bij het 2e Lanciers, dat in de sterktestaat van 3 oktober wordt opgegeven voor 1080 man en 570 paarden, waarvan voor de staf plus eerste 3 eskadrons 541 man en 355 paarden. Dat klopt al evenmin met de in de tekst gebezigde cijfers.

34 Inv.nr. 396 fo. 99 vo.

35 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 112 volgnr. B 812 (Van Heerdt's nummer is vermoedelijk 273, maar het stuk is licht beschadigd waardoor datum en kenmerk zijn verloren), B 821 (verzendenkenmerk Van Heerdt nr. 275). Volgens Van Heerdt's nr. 275 zouden van de sterkte [na uittreden van de Jagers te Paard] van 382 man en 313 paarden 70 man en 90 paarden overgaan naar de eskadrons Jagers te Paard, 37 man naar het 1e, 50 man en 53 paarden naar het 2e, en 44 man naar het 3e regiment Dragonders, zodat er voor het 4e Dragonders resteerden 181 man en 170 paarden. Er was dus z.i. voldoende personeel bestemd voor Deventer om de paarden te geleiden zonder hulp van voor elders bestemd personeel. Habets nr. 320 van 27 september (ibidem B 826) dat van zijn regiment de staf en het 2e, 3e en 4e eskadron, vertrekkend uit Breda en Tilburg, in totaal 374 man en 271 paarden telde. De Brigadecommandant bevestigde op 26 september (ibidem inv.nr. 139 volgnr. 683) de ontvangst van Van Heerdt's nr. 273. Bedacht moet worden dat Van Heerdt te Den Haag gelegerd was, dichter bij het departement dan de Brigadecommandant te 's-Hertogenbosch. Deze machtigde na ontvangst van nr. 275 op 28 september 1849 (ibidem inv.nr. 139 volgnr. 699) Van Heerdt om de detachementen bestemd voor het 1e en 2e Dragonders rechtstreeks naar hun bestemming te dirigeren. Eenzelfde bericht ging aan het 1e Lanciers (ibidem inv.nr. 139 volgnr. 704): "vermits thans blijkt dat er bij de op te heffen [sic] Esks. van het 2 Regt. Ls. genoegzaam voor Uw ond[er]hebbend] Regt bestemd personeel overblijft om de paarden, welke op Deventer te dirigeren zijn, derwaarts te geleiden, daartoe derhalve geen personeel welke voor het 1, 2 en 3 Regt. is bestemd behoeft te worden gebezigd". Ook bij de hier gegeven getallen geldt vermoedelijk wat in noot 37 al is opgemerkt: de in de correspondentie neergelegde sterktegegevens behelzen vermoedelijk de sterkte exclusief de miliciens.

36 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 139 volgnr. 680.

romp-regiment niet meende te kunnen deelnemen ³⁷. Bij RO's 97 en 98 van 6 en 8 oktober gaf Habets intussen marsorders voor de verplaatsing van zijn 1e Lanciers naar Deventer, te effectueren tussen de 8e en 14e oktober ³⁸.

Op 9 oktober berichtte de Brigadecommandant aan Habets zijn benoeming, krachtens KB van 7 oktober 1849 nr. 2, tot commandant van het 3e regiment Dragonders: "Met betrekking tot het overgeven van Uw tegenwoordige Commandement en het aanvaarden van het nieuwe, heeft den Minister van Oorlog gelieven te bepalen; dat UWEG eerst het 1 Regt. Ls. naar Deventer zal geleiden ten einde hetzelfde behoorlijk aan den daartoe nieuw benoemden Kolonel Bn. van Heerdt overtegeven, waarna UWEG naar 's Hage zult vertrekken. (..) Mogt het echter gebeuren dat de Kolonel Bn. van Heerdt werd verhinderd bijtijds deszelfs nieuwe bestemming te volgen, en hij dus den 17 dezer nog niet te Deventer is aangekomen, dan gelieve UWEG de bevolen nieuwe formatie v.h. 4 R.Dr. ten uitvoer te leggen; (..) Z.Exc.d.M.v.O. heeft het niet ondienstig geacht mij te doen kennen, dat de indeeling der Regiments Commandanten door Z.M. zelve zoodanig is geregeld als hiervoor is omschreven, weshalve ik de Eer heb UWEG zulks insgelijks medetedeelen" ³⁹.

Ook Van Heerdt, "thans het op te heffen [sic] 2e Regiment Lanciers commanderende", kreeg bericht van zijn bevordering tot kolonel en benoeming tot commandant van het 4e Dragonders, bij het zelfde KB ⁴⁰. Hij diende zo spoedig mogelijk naar Deventer te vertrekken, "het mij beter voorkomende dat die formatie [van het 4e Dragonders] door UWEG worde bewerkstelligd (..) zullende UWEG van den Kolonel Habets, die den 14 dezer met zijn ond[er]hebbend] Regt. aldaar aankomt, alle de instructiën ontvangen, welke op de formatie van het bedoelde korps betrekking hebben. Mocht UWEG echter verhinderd worden uiterlijk den 17 dezer te Deventer te zijn, dan heeft de Kolonel Habets in last de bedoelde nieuwe formatie ten uitvoer te brengen (..)".

Reeds de volgende dag schreef Van Heerdt, als commandant van het 2e Lanciers, dat de afwikkeling van de zaken van dat regiment het hem onmogelijk maakte om tijdig in Deventer te zijn om de organisatie van het voor hem bestemde regiment ter hand te nemen, zodat helaas Habets deze taak zou moeten verrichten. De Brigadecommandant tekende aan dat Habets hiervan in kennis was gesteld. Het ministerie stak hier echter een stokje voor: bij missive van 11 oktober 1849 nr. 46 B werd verordonneerd dat Van Heerdt uiterlijk de 15e oktober te Deventer diende aan te komen om te kunnen overnemen van Habets. Wat aan af te handelen stukken bij het 2e Lanciers overbleef diende dan maar aan Van Heerdt in Deventer te worden opgezonden. Vervolgens berichtte Van Heerdt op 12 oktober "dat op heden de ontbinding [sic] van het 2e Regiment Lanciers (..) geheel heeft plaats gehad. Het laatste detachement sterk 7 officieren, 183 onderofficieren en manschappen, 16 officiers- 185 troepenpaarden bestemd voor het op te rigten 4e Regiment Dragonders heeft heden den marsch op Deventer aanvaard. (..) Tengevolge eene overeenkomst met Zijne Ex. den Minister van Oorlog aangaande de verdere regeling der Administratie heb ik het genoegene UHEg. te kunnen melden dat ik den 15 dezer, des avonds te Deventer zal aankomen".

Van Heerdt signeerde hier als "commandant van het te formeeren 4e Regiment Dragonders" ⁴¹.

Op 13 oktober werd Habets geïnformeerd dat Van Heerdt reeds op 15 oktober in Deventer zou aankomen. Hij diende derhalve al wat betrekking had op de formatie van het 4e Dragonders in handen van Van Heerdt te stellen en na behoorlijke overgave van zijn regiment zich naar Den Haag

37 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 112 volgnr. B 842 verzendkenmerk nr. 278. Zie noot 37.

38 Inv.nr. 396 fo. 101 en 104 vo.

39 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 139 volgnr. 802.

40 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 139 volgnr. 803 van dezelfde datum. Van Heerdt wordt in het KB van 7 oktober 1849 nr. 2 exakt zo betiteld.

41 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 112 volgnrs. B 918 (verzendkenmerk van Van Heerdt nr. 328), B 923, B 934 (verzenkenmerk Van Heerdt nr. 331). Zie ook noot 37. Van Tuyll, Hussaren, beschrijft op p. 89: "Den 12den October was de noodlottige dag waarop het regiment werd ontbonden. Al wat van het oude Hussaren-regement nog aanwezig was, zooals de staf en het overschot der 3 eskadrons (..), [verliet] de residentie (..) om bij het 1ste Regiment lanciers ingesmolten te worden".

te begeven. Zelf arriveerde Habets met zijn 1e Lanciers volgens plan op 14 oktober in Deventer. Op 15 oktober gaf Habets RO 100 uit waarin hij zijn nieuwe functie en de komst van Van Heerdt bekend maakte. "Hartelijk dank ik dan ook mijne waarde wapenbroeders, hoofd en verdere officieren (..) en hoewel het mij met U allen leed doet, de drang der omstandigheden het van naam en wapen heeft doen veranderen, heb ik echter de vaste overtuiging het 4e Regiment Dragonders ons steeds aan het 1e Regiment Lanciers zal herinneren" ⁴² .

Tot en met nr. 102 van 16 oktober 1849 zijn de regimentsorders uitgegaan op naam van Habets. RO 103 van 17 oktober is de eerste van Van Heerdt. Eland heeft deze ook gezien en "letterlijk" geciteerd, maar ... terwijl de originele tekst luidt: "Heden is het Kommando van het Regiment door mij overgenomen. Heeren Officieren, Onder Officieren en Manschappen, indien iets mij kon leenigen het leed door mij ondervonden, van mijn vorig regiment * geheel te zien ontbinden, dan is het zeker van aan het hoofd van U allen mij geplaatst te zien. Heeren Officieren, Onder Officieren en Manschappen van het voormalig 1e Regiment Lanciers [sic], het is mij hoogst aangenaam in U allen het personeel weder te vinden van een Regiment, dat ten alle tijde van eene zoo goede reputatie jousseerde. Het is mij tevens aangenaam, ook nog een groot gedeelte van mijn vorig Regiment weder te vinden. Van heden af aan heeft dit onderscheid voor mij opgehouden te bestaan, allen tot één Regiment vereenigd zult gij mij even dierbaar zijn", heeft Eland ter plaatse van * domweg ingevoegd: "bijna" ... ⁴³

Diezelfde 17 oktober berichtte Van Heerdt aan de Brigadecommandant de overname van Habets van het regiment. Hij signeerde "commandant van het 4e Regiment Dragonders" ⁴⁴ .

RO 104 gesigneerd door Van Heerdt, wordt in het orderboek gedateerd op 16 oktober, maar dat moet een verschrijving zijn. RO 105 van 18 oktober 1849 brengt namelijk wijziging aan op de "Regementsorder van gisteren", zodat nr. 104 dus wel op 17 oktober moet staan. Van Heerdt meldde daarin: "Vanaf den 18e October zal het Regiment den naam voeren van 4e Regiment Dragonders (..). Het 4e Escadron zal den 19e zich op marsch naar Groningen begeven (..). Genoemd Escadron zal zich morgen bezighouden met het herbranden der paarden welke hetzelfde van het 2e Regiment Lanciers overneemt. (dit betreft alleen het nummer op de hoef)".

RO 105 daarentegen meldde: "Met wijziging in zoo verre van de Regements Order van gisteren, zal het Regiment niet voor 1e November aanstaande de naam van 4e regiment Dragonders voeren" ⁴⁵ . Dat was niet de visie van de Brigadecommandant, die reeds op 18 oktober een brief richtte aan (onder meer) "4e Rgt. Drags." en deze adressering sindsdien kordaat volhield. Maar ook Van Heerdt wist van geen wijken: zijn eerstvolgende brieven aan de Brigadecommandant, gedateerd 22 en 23 oktober, signeerde hij nota bene als "Kommandant van het 1e Regiment Lanciers" ⁴⁶ .

Hij kondigde overigens reeds een "omslagtig verslag" van de reorganisatie aan. Dat zond hij in bij zijn brief van 27 oktober, nu wel gesigneerd als "Kommandant van het 4e Regiment Dragonders". Van Heerdt berichtte dat het detachement van het 2e Lanciers op 17 oktober was aangekomen en "onmiddellijk in de 4 Escadrons [van het 1e Lanciers] verdeeld geworden". De volgende dag waren

42 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 139 volgnr. 824, inv.nr. 112 volgnr. B 952 verzendkenmerk nr. 359; inv.nr. 396 hierna, fo. 105 ro.

43 Regiment Boreel p. 22.

44 Inv.nr. 396 hierna fo. 106 ro/vo. ARA-2 Cavaleriebrigade inv. nr. 112 volgnr. B 955 verzendkenmerk nr. 361. Het is van belang de verzendnummering van de brieven van Habets en Van Heerdt te volgen. Afgezien van een brief van Van Heerdt als "HoofdAdministratie" van het 2e Lanciers (kenmerk 383, gedateerd 10.10.1849 en opgelegd als B 915), verzendt Van Heerdt als commandant van het 2e Lanciers: verzendkenmerk datum opgelegd als 32810.10.1849B 918 33112.10.1849B 934 33613.10.1849B 935, en Habets als commandant van het 1e Lanciers 34808.10.1849B 908 35515.10.1849B 948 35916.10.1849B 952 Van Heerds eerste brief na de commando-overdracht, 36117.10.1849B 955 zet dus de registratuur van Habets en het 1e Lanciers voort!

45 Inv.nr. 396 fo. 107 ro, 108 vo. Eland in het gedenkboek-1963 vermeldt de correctie van RO 105 niet en houdt het er vlakweg op dat het 4e Dragonders vanaf 18 oktober bestond (p. 22).

46 AR-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 139 volgnrs. 852, 857, 859 enz.; inv.nr. 112 volgnrs. B 982 en 992, verzendkenmerken nrs. 375 en 379.

de eskadronscommandanten bezig geweest "alles van dat detachement behoorlijk overtenemen", waarna op 19 oktober het 4e eskadron naar Groningen, Leeuwarden en Winschoten was afgemarcheerd. "Den Kapitein kwartiermeester van het 2e Regiment Lanciers is te 's Hage achtergebleven, en beijverd zich om de administratie van gemeld korps zoo spoedig mogelijk aftesluiten, zoodra zulks zal geschied zijn, zal hij zijne nieuwe bestemming volgen, en omtrent den afloop aan UHEG rapport worden ingezonden. (..) De kavaleristen en paarden zijn zoodanig ingedeeld dat de Escadrons zooveel mogelijk op gelijke sterkte zijn gebragt. Hetzelfde is ten opzichte der in te deelen Miliciens van iedere ligting in het oog gehouden (..)".

Reeds op 29 oktober meldde Van Heerdt dat deze kapitein-kwartiermeester van het voormalige 2e Lanciers gereed was met de afwikkeling van de administratie, zodat Van Heerdt een dienstreis naar Den Haag aankondigde⁴⁷. Vervolgens zien we Van Heerdt bij RO 115 van 31 oktober aan zijn regiment bekendmaken: "Vanaf 1e November zal het Regiment den naam voeren van 4e Regiment Dragonders"⁴⁸.

Gedateerd 1 november 1849 ondertekende Van Heerdt de maandelijks sterktetaat van zijn regiment, nu dus het 4e Dragonders⁴⁹. De volgende dag ging hij op dienstreis naar Den Haag. Bij brief van 3 november, ondertekend als "Hoofd-Administratie van het 2e Regiment Lanciers", berichtte hij dat de mutatiestaten inzake het stamboek die dag aan het departement waren verzonden. En bij ongenummerde brief van 6 november 1849 volgde mededeling dat de administratie van het opgeheven 2e Lanciers voorlopig was gesloten en opgenomen, terwijl in een PS door Van Heerdt werd toegevoegd dat hij opdracht had gegeven om de archieven van dat opgeheven regiment naar Deventer over te brengen⁵⁰.

Bij missive van 8 december 1849 nr. 46 B verzocht het ministerie aan de Brigadecommandant om een "suppletoiren nominatieven staat van de militairen, welke onlangs bij het 4e Regiment Dragonders (vroeger het 1e Regiment Lanciers) van het voormalig [sic] 2e Regiment Lanciers zijn overgenomen en wier tijd van dienst in den loop van het volgend jaar zal expireren". hetgeen bij brief van 15 december 1849 door Van Heerdt werd ingezonden⁵¹.

Zoveel wordt dus wel duidelijk: van staatshoofd tot en met de commandant van het 2e Lanciers was men zich eigentijds helder bewust van het feit dat dat regiment werd "opgeheven", "ontbonden"; zelfs het woord "liquideren" is gebezigd. Dat Beelaerts zoiets uit het KB van 10 september 1849 nr. 10 niet kon opmaken is met een beroep op art. 3 ervan, inleveren van de standaard, al te bestrijden, maar bovendien staat de koninklijke bedoeling expliciet in het KB van 7

47 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 112 volgnr. B 1013 verzendkenmerk nr. 392 en B 1020 verzendkenmerk nr. 401. Per abuis meende de Brigadecommandant in zijn bedankje (ibidem inv.nr. 139 volgnr. 911 van 30 oktober) dat Van Heerdt's verslag ingekomen zou zijn bij diens brief verzendkenmerk 394 (opgelegd inv.nr. 112 volgnr. B 1014), maar dit stuk behelst een eerste bericht over het naar de Friesland en Groningen afgezonden 4e eskadron.

48 Inv.nr. 396 fo. 114 vo.

49 ARA-2 Oorlog 14729. Het 4e Dragonders omvatte 953 man en 557 paarden. De vierde pagina van de staat, bestemd voor een overzicht van de mutaties in de verstreken maand, ging in de telling uit van de getallen die Habets per 1 oktober voor het 1e Lanciers had ingediend: 710 personen en 389 paarden. Gedurende maand oktober waren "van andere korpsen" overgekomen 17 officieren, 192 lanciers, 202 paarden en 70 miliciens, terwijl naar andere korpsen waren vertrokken 14 officieren, 10 lanciers en 27 paarden. Daarnaast de gewone mutaties: 1 officier met pensioen, 2 paarden idem [sic], 7 lanciers met paspoort vertrokken wegens afloop van hun dienstverband en nog een 8e wegens bijzondere vergunning, 1 lancier met een briefje van ontslag, 1 lancier overleden, 1 paard afgeschafte, 2 paarden afgemaakt en 2 andere [gewoon] overleden, en tenslotte 1 milicien overgegaan naar een ander korps -- en de telling komt precies op het bovenstaande resultaat uit.

50 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 112 volgnr. B 1033 (verzendkenmerk 407), B 1039 (verzendkenmerk 447), B 1053 (zonder verzendkenmerk); zie ook RO 118 van 1 november en 123 van 11 november in inv.nr. 396 fo. 115 vo, 117 ro. Van Heerdt meldde zich aan de Brigadecommandant terug op zijn post bij brief van 11 november (ARA-2 Cavalerie inv.nr. 112 volgnr. B 1079 verzenkenmerk nr. 416). De Brigadecommandant meldde op 8 november de afdoening van de administratie van het 2e Lanciers aan het ministerie (ibidem inv.nr. 139 volgnr. 939).

51 ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 112 volgnr. B 1203 en B 1234 (de laatste met verzendkenmerk nr. 508). De ingezonden staten zullen echter doorgezonden zijn naar het ministerie, zij ontbreken in elk geval bij de geleidebrief.

oktober nr. 2. Het herhaalde beroep dat Beelaerts, Van Overveldt en Eland deden op de term "verenigen", is na het voorgaande niet best anders te interpreteren dan als selectief, tendentieus gebruik van het beschikbare feitenmateriaal. De ministeriële instructies over de vormgeving der cavalerie-reorganisatie, waarin de term "verenigen" nader is uitgewerkt, laten aan duidelijkheid niets te wensen over. Ook Sabrons uiteenzettingen over standaarden in het algemeen en die van het 1e en 2e Lanciers in het bijzonder, zijn voor geen tweeërlei uitleg vatbaar.

Het tendentieuze gebruik van bronnenmateriaal blijkt overduidelijk, waar Van Overveldt en Eland hebben teruggegrepen op het ook hier veel gebruikte orderboek: de "bruikbare" passages hebben zij blijkbaar wel, en alle andere niet kunnen vinden? Eland gaat zelfs zover dat hij deze bron op een cruciale plaats "herschrijft", en beide laten zij onvermeld dat dit orderboek, ook in de ogen van Van Heerdt, in oktober 1849 het orderboek van het 1e Lanciers was.

Eveneens een misgreep is de argumentatie dat de laatste commandant van het 2e Lanciers de eerste van het 4e Dragonders werd. Immers, tot het KB van 7 oktober nr. 2 stond Habets van het 1e Lanciers genomineerd voor het commando over het nieuwe 4e Dragonders. Nergens blijkt dat daaraan nog een KB gewijd zou worden. Voorzover er dus sprake was van een "vanzelfsprekende overgang" was het die van Habets. Pas toen uitgemaakt was dat het anders moest, werd per KB ingegrepen en kregen zowel Van Heerdt als Habets bij KB hun nieuwe opdracht. Van Heerdt is dus niet in het kader van de reorganisatie "overgegaan" van het 2e Lanciers naar het 4e Dragonders, maar is regulier verplaatst met een daartoe strekkend KB. Hij heeft zichzelf overigens nog enige tijd beschouwd als commandant van het 1e Lanciers⁵². Van "samenvoeging" der Lanciersregimenten was al evenmin sprake. Uit het voorgaande blijkt dat de eskadron-structuur van het 1e Lanciers intact is gebleven, en dat het van het 2e Lanciers afkomstige personeel, opzettelijk en krachtens uitdrukkelijk bevel, over die structuur is "uitgesmeerd": men wilde immers geen korps in een korps.

Dat het 4e Dragonders voortbouwde op het archief van het 2e Lanciers, is inmiddels niet meer te verifiëren. De bewering van Van Overveldt over het ene strafregister wordt niet bevestigd door het hier geïnventariseerde archiefmateriaal: een strafregister gefolieerd en getekend door Van Heerdt kan op zijn vroegst in 1848 zijn aangevangen, en zo'n strafregister is vooralsnog niet overgeleverd, als het al bestaan heeft, is het inmiddels vermist⁵³. Onweerlegbaar is wel dat het hier veelvuldig aangehaalde orderboek en de correspondentieregistratuur van het 1e Lanciers werden voortgezet bij het 4e Dragonders. Bovendien is duidelijk geworden hoe het (afgesloten) archief van het 2e Lanciers in 1849 in Deventer terecht gekomen is.

De misvatting van Van Overveldt ten aanzien van de "eerebeker van Van Heerdt" met "brief" is hiervoor al uiteengezet. Van Overveldt schoof daarbij Van Heerdt een mening in de schoenen die Van Heerdt aantoonbaar niet gehuldigd heeft: uit niets is af te leiden dat deze "zijn regiment" en "de huzaren van Boreel" identificeerde. Die vereenzelving is van Van Overveldt zelf.

52 Bijzonder verknocht was Van Heerdt in 1849 blijkbaar niet aan het 4e Dragonders. Amper commandant daarvan heeft hij gesolliciteerd naar het commando van het 1e Dragonders. Op 9 december 1849 berichtte de Brigadecommandant, op gezag van het ministerie, aan Van Heerdt: "UWEG, benevens den Kolonel van Toll van het 2e Regt. Dr. beiden verzocht hebbende om met het bevel over het 1e Regt. Dr. belast te worden, heeft Z.E. d.M.v.O. die verzoeken aan Z.M. beslissing onderworpen, waarop het Hoogstdenzelven heeft behaagd bij besluit van den 2 dezer no. 36 genoemde Kolonel het bevel over laatstgemeld Korps op te dragen. Bij de kennisgeving daarvan, vervat in deszelfs aans. van den 6 dezer, Pers. en Mil. Zaken n. 19 B, ontvang ik tevens van het M.v.O. inlast, UWEG namens Z.Mt. te doen kennen, dat Uw verzoek om verplaatsing daarom buiten aanmerking heeft moeten blijven, omdat de belangen van het nieuw zamengesteld Korps, thans onder Uw leiding, niet gedoogden, U daarvan te verwijderen, daar UWEG, als bovendien een gedeelte van dat Korps reeds grondig kennende, bijzonder geschikt en in staat wordt geacht, om dat Korps tot een wel vereenigd geheel te brengen en de dienst daarbij met vaste hand te leiden". (ARA-2 Cavaleriebrigade inv.nr. 139 volgnr. 1072).

53 Ook andere bescheiden die Van Overveldt in 1914 nog als aanwezig opgaf (zie noot 25), zijn inmiddels weg; hoe zorgzaam was het archiefbeheer?

De bepaling van het aantal personen dat werkelijk van het 2e bij het 1e Lanciers overging, is niet geheel zonder haken en ogen gebleken. Het beste uitgangspunt biedt Van Heerdt's mededeling van 12 oktober dat 7 officieren, 183 minderen en 201 paarden de mars op Deventer hadden aanvaard. Tellen we Van Heerdt zelf daar nog bij op, ook al werd die gewoon verplaatst, dan komen we op 8 officieren en 183 minderen, totaal 191 personen, en 202 paarden.

Dat getal 202 klopt precies met het mutatie-overzicht van de sterktestaat van november 1849. Die geeft echter voor het aantal officieren 17 en lanciers 192, totaal dus 207 personen aangekomen. Het verschil van 16 personen laat zich makkelijk verklaren door andere mutaties naar het 1e Lanciers/4e Dragonders⁵⁴. Maar dit mutatie-overzicht van de sterktestaat geeft dan bovendien nog eens 70 aangekomen miliciens. Dat getal is dan weer identiek aan de prognose van de Brigadecommandant van 23 september 1849. Waar al eerder grond bestond voor het vermoeden, dat men bij wijlen in sommige opgaven de miliciens niet meetelde, is het dus aannemelijk dat van het 2e Lanciers naar het 1e Lanciers/4e Dragonders 191 beroepsmilitairen plus 70 miliciens, dus 261 personen, alsmede 202 paarden zijn overgegaan. Die 261 personen maakten dan in het 4e Dragonders op 1 november 1849 27,3 % van de sterkte uit. Het getal van 234, dat Beelaerts ons voorschotelt, is met geen berekening te bereiken noch op enigerlei manier in verbinding te brengen met de sterktestaten uit het ministerie-archief -- het lijkt een uit de lucht gegrepen getal.

Dat in 1914/1919 het 4e Huzaren het meest in aanmerking kwam om de traditie van het regiment Huzaren van Boreel/6e Huzaren/2e Lanciers te beërven, was en is dus staande te houden met een beroep op het feit, dat in 1849 van het opgeheven 2e Lanciers het numeriek grootste brokstuk bij het 4e Dragonders terecht kwam, waarna in 1867 nog eens een eskadron uit de Boreel-traditie is toegevoegd. Maar deze overweging zou vermoedelijk onvoldoende gewicht in de schaal gelegd hebben. De considerans van het KB van 1896 rept immers uitdrukkelijk van "voorgangers van thans bestaande korpsen", en juist dat ontbrak in de verbinding tussen 2e Lanciers en 4e Dragonders.

Vandaar een pakket "argumenten" om het 2e Lanciers alsnog te portretteren als "voorganger" maar dat, om Eland nogmaals te citeren, flagrant "in strijd met de [Krijgs-]geschiedenis" is. Waar de Vaandel-commissie van 1896 beticht werd van "vergissing" en "misverstand", valt aan de protagonisten van de "Boreelse afstamming" een vrij wat ernstiger beschuldiging te uiten. Hun oogmerk is verder met "zwaar geschut" doorgedrukt, waarbij het ministerie van Oorlog en het Kabinet der Koningin, en wellicht H.M. zelve, op het verkeerde been zijn gezet.

54 Deze mutaties al of niet in het kader van vrijwillige plaatsruiling met personeel dienend bij het 1e Lanciers, zoals die in de stukken meermalen wordt aangetroffen -- er zijn immers ook 24 personen van het 1e Lanciers/4e Dragonders vertrokken.

Opvallend is het zwalkende gedrag van het Krijgsgeschiedkundig Archief der Generale Staf, dat nu eens zus en dan weer zo van mening lijkt of blijkt, maar de bodem van het geval niet heeft geraakt. Zo is de opvatting van Beelaerts, Van Overveldt en Eland gekanoniseerd en overgenomen in latere geschiedschrijving⁵⁵, en zo heeft ook Ringoir anno 1978 nog een aantal aperte onwaarheden kunnen afdrukken⁵⁶.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

EDITIE KLOOSTERBOER 1986

Na de capitulatie in 1940 hebben alle onderdelen hun geschoond archief ingeleverd bij de regelings- en afwikkelingsbureaus. Van deze bureaus werd het archief, vaak na nog een selectie, doorgestuurd naar het weermachtsarchief. Ook hier is nog een selectie uitgevoerd. Na de oorlog werd dit, in de oorlogsjaren al van het predikaat "nederlands" voorziene weermachtsarchief omgezet in het archief koninklijke landmacht, gevestigd te Leiden. In 1961 werd dit onderdeel van het toen opgerichte centraal archievendepot van het ministerie van defensie.

NASCHRIFT BIJ DE HER-EDITIE-1991

De toegang, zoals die in 1986 door P. Kloosterboer werd voltooid, had betrekking op slechts een gedeelte van de archieven van cavalerie-eenheden uit de door hem bestreken periode. Een aanzienlijk omvangrijker deel, 10,1 m', was reeds in 1956 door de Directeur van de Krijgsgeschiedkundige Afdeling der Generale Staf overgedragen aan de Algemene Rijksarchivaris⁵⁷. Dit materiaal werd gestald in het Hulpdepot Schaarsbergen en aldaar geïntegreerd in een groot conglomeraat "Landmacht-archieven 1840-1940". Een summiere en weinig betrouwbare toegang daarop kwam in 1971 gereed. Successievelijk is sindsdien gewerkt aan de ontmanteling van het conglomeraat Landmacht-archieven, door overdrachten aan Rijksarchieven in de provincie dan wel om delen van het conglomeraat op ordelijke wijze te verenigen met latere overdrachten van materiaal behorend tot dezelfde of verwante archieven. Dit proces heeft thans ook de archieven van Cavalerie-eenheden en de toegang daarop bereikt.

- 55 F. Beelaerts van Blokland (res. ritmeester b.d.), "De Huzaren van Boreel" in: Mededeelingen van de Vereeniging Officieren Cavalerie jg. 21 nr. 3 (september 1960) p. 93 e.v., legt ook de nadruk op de "vereniging" van 1849. De uitvoering van het betreffende KB leidde tot de opvatting [volgens de auteur blijkbaar: misvatting] dat het 2e Lanciers was opgeheven, maar in 1919 volgde eerherstel. Mij is onbekend of deze Beelaerts en de auteur van Oorsprong en Standaard (1914) dezelfde zijn. P. Forbes Wels, *De Nederlandse Cavalerie*, Bussum 1963, p. 41, 51. Opvallend is, dat Forbes Wels op p. 96 e.v. meent dat reeds in 1831 een stamlijn bestaat van het (oude) regiment Huzaren van Boreel naar het 10e regiment Lanciers, hetgeen niet anders is dan een projectie van latere (vermeende) gebeurtenissen in de tijd terug. P. Forbes Wels, "100 jaar vrede (1831-1940)" in: J.A.C. Bartels, *Vier eeuwen Nederlandse Cavalerie*, Amsterdam 1987 (2 dln.), p. 112, spreekt eveneens van "samenvoeging", maar onderkent dat "niet alleen de traditie van Huzaren no. 6, doch ook die van Lanciers No. 10 door de huidige Huzaren van Boreel voort te zetten" is. Curieus is ook de exercitie in Regiment Boreel op p. 60 waar anno 1963, vermoedelijk door jhr.mr. C.C. van Lidth de Jeude, schrijver van het tweede deel van het gedenkboek, een nijvere poging is ondernomen om de reeksen commandanten van het 1e en 2e Lanciers en beider voorgangers, tot één reeks samen te persen.
- 56 Op p. 54 wordt Van Heerdt's commando gedateerd van 2 november 1848 (bij het 2e Lanciers) tot 30 mei 1854 (bij het 4e Dragonders) zonder onderbreking, terwijl het KB van 7 oktober 1849 nr. 2 daarin toch bepaald een caesuur heeft aangebracht; op p. 55 heet de commandant van het 4e Huzaren "Overveldt" i.p.v. "Van Overveldt"; en op p. 84 wordt het commando van Habets over het 1e Lanciers geacht te zijn geëindigd op 10 september 1849, terwijl Habets pas bij het KB van 7 oktober nr. 2 daarvan formeel werd ontheven en feitelijk op 17 oktober zijn commando heeft overgedragen.
- 57 Proces-verbaal van 5 maart 1956, in Algemeen Rijksarchief, Tweede Afdeling, archief van de Rijksarchiefdienst, Centrale Directie, inv.nr. 92 nr. B 104.

Het materiaal blijft, ook na deze hereniging, de indruk wekken dat incompleet en lacuneus is. Voor een deel zijn de lacunes te verklaren door reguliere vernietiging, die voor een deel door aangetroffen processen-verbaal en andere documenten worden toegelicht, voor een deel ook door het verblijf van archiefstukken in traditiekamers van thans nog bestaande cavalerie-eenheden, zie "Verwant materiaal". Andere hiaten blijven onverklaard.

Na de voltooiing van het nieuwe Algemeen Rijksarchief werden de in Schaarsbergen ondergebrachte archieven van de Tweede Afdeling daarheen overgeheveld, waaronder ook het conglomeraat Landmacht-archieven. Dit conglomeraat is later ontmanteld en de respectieve delen ervan ondergebracht bij hun verwante archieven, de archieven van de cavalerie-eenheden werden ook bij elkaar geplaatst.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is krachtens bepalingen van de Archiefwet overgebracht.

Inhoud en structuur van het archief

SELECTIE EN Vernietiging

Bij de aanvang van de werkzaamheden besloeg het archief van de in deze plaatsingslijst beschreven onderdelen ca. 1,5 meter. Van deze hoeveelheid is 8 cm. vernietigd.

Van het archief van het depot wielrijders was slechts één stuk overgebleven, dat werd vernietigd

Verantwoording van de bewerking

EDITIE KLOOSTERBOER 1986

Een aantal stukken uit het archief van het 4e regiment huzaren, die werden aangetroffen in het archief van de commandant van de cavaleriebrigade, werden op hun oorspronkelijke plaats teruggevoegd. Bij het archief van het 1e regiment huzaren werden stukken aangetroffen uit de periode 1881-1905. Omdat het 1e regiment huzaren in 1881 werd opgeheven en het 4e regiment werd omgenummerd tot het 1e regiment huzaren, heb ik gemeend er goed aan te doen deze stukken bij het archief van het 4e regiment huzaren te beschrijven.

Dat er archief werd aangetroffen van het 2e regiment huzaren was een verrassing, aangezien in 1940 door de regimentscommandant werd vermeld dat het gehele archief verloren was gegaan.

Cavalerie-onderdelen waarvan eveneens geen archief is overgebleven zijn de verkenningsafdeling. Alleen bij het archief van het 3e regiment huzaren, waaruit de 1e verkenningsafdeling gevormd was, is één stuk uit het archief van deze afdeling aangetroffen. Omdat andere stukken ontbreken is besloten dit enkele stuk daar te laten zitten.

In deze plaatsingslijst zijn ook de archieven van de regimenten wielrijders opgenomen. Hoewel dit oorspronkelijk geen cavalerie-onderdelen waren, werden ze vanaf de oprichting in 1924 onder bevel van de inspecteur van de cavalerie geplaatst, die tevens aangewezen was om in oorlogstijd op te treden als commandant van de lichte brigade (later divisie), waar de wielrijders deel van uitmaakten.

Door deze verhouding zijn de archieven van de wielrijders terecht-gekomen bij het archief van de commandant van de lichte divisie en na de oorlog in één inventaris beschreven.

Achter de beschrijvingen van de stukken van de regimenten wielrijders is dan ook het oude inventarisnummer afgedrukt.

De archiefbescheiden van landmachtonderdelen werden voor 1940 in 3 series gesplitst. De grootste bestond uit een serie stukken van algemene aard, de tweede was een serie geheime stukken, de derde bestond uit het persoonlijk archief van de commandant, waarin personeelszaken en zeer geheime stukken verenigd werden. Bij het archief van het 2e regiment huzaren en de regimenten wielrijders is deze oude orde gehandhaafd. Bij de overige archieven waren alleen stukken uit de algemene serie nog aanwezig.

Er zijn lijsten opgenomen van archiefstukken die zich nog bevinden in de traditiekamers van de regimenten.

NASCHRIFT BIJ DE HER-EDITIE-1991

De opbouw van Kloosterboers inventaris is uiteraard aangepast voor het toegevoegde materiaal. Reeds eerder was zijn veelheid aan nummeringen (steeds opnieuw startend bij iedere nieuwe archiefvormer) omgezet naar één enkelvoudige nummering. De overdracht uit 1986 heeft thans de nummers 1-271, terwijl de overdracht-1956 thans inv.nrs. 272-497 heeft. Aandachtige beschouwing van de verdeling van het archiefmateriaal over deze twee reeksen maakt duidelijk dat de overdracht-1956 een lukrake greep in de archieven heeft betekend.

De in de overdracht-1956 begrepen archiefvormers zijn nu als zodanig herkenbaar gemaakt. Kloosterboers inrichting naar archiefvormers is plaatselijk verbeterd om door hem veronachtzaamde organismen te onderscheiden. Tegelijk zijn een aantal van zijn beschrijvingen aangepast, en is plaatselijk wat commentaar toegevoegd. In de volgende paragraaf is aangegeven, waarom van zijn weergave van de geschiedenis van het 4e regiment Huzaren is afgeweken.

Hetgeen Kloosterboer reeds opmerkte over de oorspronkelijke structuur der archieven, houdt in grote lijnen ook stand voor de overdracht-1956: van de oorspronkelijke opbouw van de archieven naar classificatierubrieken -- overigens meer dan drie, aangetroffen worden: gewoon, geheim/vertrouwelijk, persoonlijk, mobilisatie, is wel iets hervindbaar, maar deze hoofdordening is, gegeven ook de incomplete overlevering der archieven, in belangrijke mate onbruikbaar geworden. De betekenis van de registratuur "Sectie II", die in de archiefvorming van het 4e (1881-1905: 1e) regiment Huzaren is aangetroffen, is niet gebleken. Deze registratuur is overigens ouder dan uit de beschrijvingen blijkt, dank zij het feit dat in inv.nrs. 80-158 stukken uit verschillende registraturen bijeen zijn gevoegd.

Uit het in 1956 overgedragen materiaal is bij deze herbewerking niet vernietigd. Volstaan is met herstel van reeksen en beschrijving van aangetroffen bestanddelen. De bestanddelen zijn niet lineair oplopend genummerd.

In de overdracht-1956 werden verschillende fragmenten van andere archieven aangetroffen: 2e regiment Infanterie, Directeur der Centrale Magazijnen van Militaire Kleding en Uitrusting te Amsterdam, Meetcentrale Huisduinen, en zelfs het Marine-Etablissement te Amsterdam. Deze stukken zijn te bestemder plaatse gebracht.

Verwant materiaal

BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

VERWANTE ARCHIEVEN

De hieronder vermelde stukken, berustend bij traditiekamers, zijn pro forma in de nummering van deze toegang opgenomen, tussen [].

LIJST VAN STUKKEN UIT HET ARCHIEF VAN HET 4E REGIMENT HUZAREN EN VOORGANGERS, DIE ZICH BEVINDEN IN DE TRADITIEKAMER VAN HET REGIMENT HUZAREN VAN BOREEL, BERNHARDKAZERNE TE AMERSFOORT; 1814-1938

Naar Kloosterboers inventaris-1986; nummering toegevoegd.

Deze stukken kunnen uiteraard niet geraadpleegd worden op de studiezaal van het Nationaal Archief.

- [498-500] Strafrejesters van het regiment Huzaren nr. 6. 1814-1843 3 delen
  - [498] 1814-1827
  - [499] 1827-1830
  - [500] 1830-1843
- [501] Strafrejister van het regiment Lanciers. 1820-1840 1 deel NB. In aanmerking genomen dat het regiment Huzaren nr.6 (waarvan de strafrejesters hierboven staan) pas in 1841 omgedoopt werd tot 2e regiment Lanciers, kan het hier beschreven strafrejister niet anders dan van het regiment Lanciers nr. 10 (vanaf 1841: 1e regiment Lanciers) zijn.
- [502] Ingekomen regimentsorder. 1827 1 stuk
- [503-504] Brievenboeken van het depot van het regiment Huzaren nr. 6. 1830-1832 2 delen
  - [503] 1830-1831
  - [504] 1831-1832
- [505] Verplaatsingsinstructies van de commandant van de 2e brigade cavalerie voor de commandant van het regiment Huzaren nr. 6. 1830-1831 2 stukken
- [506] Ingekomen en minuten van uitgaande stukken. 1831, 1835, 1839 1 omslag
- [507] Dagorder van de opperbevelhebber der cavalerie. Afschrift. 1831 1 stuk
- [508] Brigade-order. 1831 1 stuk
- [509-510] Orderboeken van het 4e eskadron van het 4e regiment Dragonders. 1852-1854, 1857-1858 2 delen
  - [509] 1852-1854
  - [510] 1857-1858
- [511] Register van bij het 4e regiment Huzaren ingedeelde officieren. 1861-1922 1 deel
- [512] Brief van de officier van Justitie te Almelo aan de regimentscommandant inzake militaire bij stand bij oproer te Almelo. 1867 1 stuk
- [513] Kazerneringsregister van de Boreel-kazerne te Deventer. 1911 1 deel
- [514-515] Agenda's van het 4e half-regiment Huzaren. 1926-1927, 1938 2 delen
  - [514] 1926-1927
  - [515] 1938
- [516] Stukken betreffende strafzaken tegen militairen van het 4e half-regiment Huzaren. 1925 1 omslag NB. Afkomstig uit. het archief van de garnizoenscommandant te Deventer.
- [517] Stukken betreffende het 125-jarig bestaan van het 4e (half-) regiment. 1938 1 omslag
- [518-530] Stamboeken manschappen, met alfabetische klapper. ????!--Deze vraagtekens staan ook in het origineel-->-1922 13 delen

**LIJST VAN STUKKEN UIT HET ARCHIEF VAN HET 1E REGIMENT HUZAREN EN VOORGANGERS,
DIE ZICH BEVINDEN IN DE TRADITIEKAMER VAN HET REGIMENT HUZAREN VAN SYTZAMA,
BERNHARDKAZERNE TE AMERSFOORT; 1814, 1940**

Naar Kloosterboers inventaris-1986; nummering toegevoegd.

Deze stukken kunnen uiteraard niet geraadpleegd worden op de studiezaal van het Nationaal Archief.

- [531] Orderboek van het regiment Huzaren van Sytzama. 1814 1 deel
- [532] Stukken betreffende de capitulatie. 1940 1 omslag

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1^{1E} REGIMENT DRAGONDEERS, 1867: HUZAREN; 1848-1881, 1905-1940

- 281** Agenda van ingekomen en uitgaande stukken "personeels-geheim en -vertrouwelijk".
1848-1880 1 deel
- 273-276** Ingekomen brieven "geheim".
1853-1859 4 omslagen
- 273** 1853-1856
- 274** 1857
- 275** 1858
- 276** 1859
- 1** Brief van de commandant aan de provinciaal commandant in Gelderland, Overijssel en Utrecht betreffende voordracht van de officier van gezondheid te Arnhem voor een onderscheiding. Minuut
1860 1 stuk
- 2** Brief van de directeur van de Militaire Veterinaire Dienst aan de commandant om inlichtingen over een hoefsmid.
1860 1 stuk
- 3** Brief van de bevelhebber in de 2e Militaire Afdeling aan de commandant betreffende een degradatie.
1860 1 stuk
- 4** Paspoort van R. Derksen, met ingekomen geleidebrief van de commandant van het 3e regiment Dragonders.
1860 2 stukken
- 5** Brief van de Inspecteur der Cavalerie aan de commandant betreffende inlichtingen over officieren, met bijlage en minuut van antwoordbrief.
1860 3 stukken
- 6** Brief van de commandant van het 3e regiment Dragonders aan de commandant betreffende het teruggezonden paspoort van R. Derksen.
1860 1 stuk
- 7** Brief van de bevelhebber in de 2e Militaire Afdeling aan de commandant betreffende de beoordeling van apothekers en officieren van gezondheid, met bijlage.
1860 2 stukken
- 8** Brief van de bevelhebber in de 2e Militaire Afdeling ten geleide bij brief van de minister van Oorlog betreffende benoeming van onderofficieren tot officier. Afschrift.
1861 1 stuk
- 9** Brief van de Inspecteur der Cavalerie aan de commandant betreffende rijlessen

---

	voor officieren. 1861	1 stuk
10	Brief van de minister van Oorlog aan de bevelhebber in de 2e Militaire Afdeling betreffende beoordeling van officieren van gezondheid. Afschrift. 1861	1 stuk
11	Brief van de directeur van de Militaire Veterinaire Dienst aan de commandant betreffende beoordeling van een paardenarts. 1861	1 stuk
12	Brief van de Inspecteur der Cavalerie aan de commandant betreffende detachering van een officier in Duitsland voor een rij-opleiding. 1861	1 stuk
13	Brief van de commandant van de Rijschool aan de regimentscommandant met advies over de detachering van een officier in Duitsland voor een rij-opleiding. 1861	1 stuk
272	Uittreksels uit strafregisters betreffende personeel van het regiment. 1867-1876	1 omslag
282	Ingekomen stukken "personeels-geheim" en "-vertrouwelijk". 1877-1881	1 omslag
14	Brief van de directeur van de Rijkspostduivendienst aan de commandant betreffende plaatsing van een postduivenstation. 1905	1 stuk
15	Brief van de commandant van het IVe Legerkorps aan de regimentscommandant betreffende zijn waardering voor de regimentsverrichtingen in de oorlogsdagen. Afdruk. 1940	1 stuk

---

2 **ESKADRON ORDONNANSEN (VOORTGEKOMEN UIT 1E REGIMENT HUZAREN);**
(1896)1906-1907

287

Strafregister betreffende de officieren van het eskadron.
(1896)1906-1907

1 deel

3 2E REGIMENT HUZAREN; 1924-1939

19-29	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken "geheim". 1924-1938 De omslagen om de stukken fungeren tevens als index op de stukken.	11 omslagen
19	1924	
20	1926	
21	1927	
22	1929	
23	1930	
24	1932	
25	1933	
26	1934	
27	1935-1936	
28	1937	
29	1938	
35	Sterktetaten betreffende gewone dienstplichtigen bij het regiment. 1930-1939	1 pak
16-18	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken. 1934-1935, 1938	3 omslagen
16	1934	
17	1935	
18	1938	
34	Instructie voor de officier belast met de mobilisatie van de Ie verkenningsafdeling, met bijlagen. 1935	1 pak
30-33	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken "mobilisatië". 1936-1939 De omslagen om de stukken fungeren tevens als index op de stukken.	4 omslagen
30	1936	
31	1937	
32	1938	
33	1939	

4 5E, SINDS 1841 3E REGIMENT LICHTE DRAGONDEERS, 1867: HUZAREN; 1840-1940

300-301, 304

Strafregisters betreffende officieren.
1840-1858

- 301** 1840-1843
5e regiment lichte dragonders. Opvolgend register zie nr. 300.
- 300** 1843-1858
- 304** 1899-1907, met inliggende uittreksels

div.nrs.

"Orderboeken", registers van uitgevaardigde regiments- en garnizoensorders, overwegend met inhoudsopgave.

1842-1905

38 delen en 4 banden

- 299** 1842 mei 01 - 19 feb 1844
- 302** 1848 jan 04 - 20 apr 1850
- 303** 1850 apr 21 - 28 apr 1851
- 306** 1851 apr 28 - 18 mei 1852
- 307** 1852 mei 19 - 03 sep 1853
- 305** 1853 sep 04 - 01 jul 1855
- 312** 1855 jul 03 - 31 dec 1857
- 311** 1858 jan 02 - 16 aug 1860
- 310** 1860 aug 17 - 26 mrt 1862
- 313** 1862 mrt 27 - 14 feb 1864
- 314** 1864 feb 02 - 14 jul 1865
- 315** 1865 jul 14 - 06 nov 1866
- 316** 1866 nov 06 - 20 nov 1867
- 317** 1867 nov 21 - 29 okt 1868
- 318** 1868 okt 29 - 10 feb 1870
- 319** 1870 feb 11 - 07 mei 1871
- 320** 1871 mei 08 - 25 jul 1872
- 321** 1872 jul 26 - 28 sep 1873
- 322** 1873 sep 27 - 06 okt 1874
- 323** 1874 okt 06 - 11 mrt 1876
- 324** 1876 mrt 12 - 12 okt 1877
- 325** 1877 okt 17 - 05 dec 1880
- 326** 1880 dec 07 - 06 jun 1883
- 327** 1883 jun 07 - 20 jul 1885
- 328** 1885 jul 21 - 09 jun 1887
- 329** 1887 jun 10 - 23 mrt 1889
- 330** 1889 mrt 24 - 14 sep 1891 geen inhoudsopgave
- 331** 1891 sep 16 - 19 jun 1892 idem
- 332** 1892 jun 20 - 13 mei 1893 idem
- 333** 1893 mei 14 - 15 mei 1894 idem
- 334** 1894 mei 16 - 02 mei 1895 idem
- 335** 1895 mei 03 - 30 apr 1896 idem
- 336** 1897 mei 19 - 13 apr 1898 idem
- 337** 1898 apr 14 - 17 mrt 1899 idem
- 338** 1899 mrt 20 - 01 mrt 1900 idem
- 339** 1900 mrt 02 - 21 jun 1901 idem
- 340** 1901 jun 22 - 28 jun 1902 idem
- 341** 1902 jun 29 - 30 okt idem
- 292** 1902 okt 31 - 05 mei 1903 idem, band

343 296 342	1903 mei 08 - 30 apr 1904 idem, band 1904 mei 02 - 31 okt idem, band 1904 nov 01 - 20 apr 1905 idem, band	
298	Dienstrooster voor de dagelijkse dienst bij het regiment. 1858	1 stuk
36	Verzoekschriften om pensioen bij dienstverlating. 1870, 1878	2 stukken
297	"Kaderboek", register mutaties en bevorderingen van officieren en kaderpersoneel van het regiment. 1881-1908	1 deel
37-40	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken. 1918-1922 De omslagen om de stukken fungeren tevens als index op de stukken.	4 omslagen
	37 1918 38 1919 39 1921 40 1922	
308	Ingekomen stukken bij het Mobilisatiebureau van het IIe, naderhand 3e regiment Huzaren 1935-1939, met verklaringen van selectie en vernietiging door het Regelingsbureau van het 3e regiment, 1940. 1935-1940 Zie inv.nr. 309	1 omslag
41	Nota van de Inspecteur der Cavalerie betreffende een proef met een pantserwagenhindernis, met bijlagen. Afschrift. 1938	1 omslag
42	Nota van de Inspecteur der Infanterie betreffende de bediening van pantserafweergeschut, met kanttekening van de Inspecteur der Cavalerie. Afdruk. 1938	1 stuk
43	Brief van de Inspecteur der Cavalerie betreffende opmaken van mobilisatie-instructies, met bijlagen. Afdruk. 1939	1 omslag
44	Brief van de Inspecteur der Cavalerie betreffende het vervangen van ijzeren zoolbeslag door rubber voor de bedieningsmanschappen van het pantserafweergeschut, met bijlage. Afdruk. 1939	2 stukken
45	Instructie van de waarnemend Inspecteur van de Militaire Luchtvaart voor de commandant van het bewakingsdetachement vliegveld Waalhaven. 1939	1 stuk
46	Stukken betreffende de voederwijze van paarden tijdens oefeningen. 1939	1 omslag
47	Bekendmakingen van de regimentscommandant naar aanleiding van in 1939 gehouden oefeningen. 1939	2 stukken

-
48	Sterktestaten van gewone dienstplichtigen bij het regiment. 1939	1 omslag
49	Stukken betreffende door de opperbevelhebber gevraagde opgaven van aanwezige paarden. 1940	1 omslag
50	Brief van de regimentscommandant aan de commandant van de divisie A betreffende de sterkte aan beroeps-hoofdofficieren, met bijlagen. Minuut. 1940	3 stukken
51	Brief van de regimentscommandant aan de commandant van de divisie A betreffende opgave van aanwezige wapens. Minuut. 1940	1 stuk
52	Brieven van de regimentscommandant aan de commandant van de divisie A betreffende het met de afwikkeling belaste personeel. minuut. 1940	3 stukken
53	Minuten van brieven uitgaande van de regimentscommandant betreffende opgaven van de regimentssterkte, de regimentsonderdelen en de officieren van gezondheid die willen overgaan naar de Opbouwdienst, met ingekomen antwoorden. 1940	1 omslag
54	Stukken betreffende bij het regiment dienende personeel. 1940	1 omslag
55	Stukken betreffende het op non-activiteit stellen van officieren. 1940	1 omslag
62-63	Kaartsysteem van officieren van het regiment. z.j.	2 omslagen
	62 Deel I	
	63 Deel II	
64	Aantekening betreffende de geschiedenis van het 3e half-regiment Huzaren. z.j. 1 stuk	
65	Rapport van de 1e lt. W.J. van Hoytema betreffende zijn detachering bij het 5e regiment Ulanen te Düsseldorf. 1910	1 katern

5 REGELINGSBUREAU 3E REGIMENT HUZAREN; 1940

- 309** Processen-verbaal van vernietiging door het Regelingsbureau van het 3e regiment Huzaren uit het archief van het Mobilisatiebureau van dat regiment over 1924-1939. 1940 1 omslag
- 56** Brief van het hoofd van het Regelingsbureau der Cavalerie en de Wielrijders aan de afdeling IIIB van het ministerie van Defensie betreffende de indeling van nieuw benoemde onderofficieren. Afschrift. 1940 1 stuk
- 57** Stukken betreffende het ontslag van personeel dienend op arbeidscontract. 1940 1 omslag
- 58** Brieven betreffende de positie van het regelingsbureau van het regiment. Afschrift. 1940 2 stukken
- 59** Brief van het hoofd van het regelingsbureau van het regiment aan het hoofd van het Regelingsbureau van het Ie Legerkorps betreffende de bevelsverhouding tussen het regiment en de IIIe divisie. Minuut. 1940 1 stuk
- 60** Stukken betreffende de opheffing van het regelingsbureau van het regiment. 1940 1 omslag
- 61** Stukken betreffende de schoning van de archieven van het regiment en zijn onderdelen. 1940 1 omslag

**6 IE VERKENNINGSADFDELING (VOORTGEKOMEN UIT 3E REGIMENT HUZAREN);
1939****66**

Brief van de commandant van de stafafdeling van de 1e verkenningafdeling aan de commandant van die verkenningafdeling betreffende benodigd personeel.
Minuut.

1939

1 stuk

**7 1E REGIMENT LANCIERS, 1849: 4E (1881-1905: 1E) REGIMENT DRAGONDEERS,
1867: HUZAREN; 1848-1940**

Zie ook inv.nr. 463

div.nrs.	Orderboeken van het regiment, naderhand het halfregiment. 1848-1933	41 delen
396	1848 jan 02 - 23 dec 1849 met register 1e regiment Lanciers tot 1 november 1849.	
397	1849 dec 24 - 25 jan 1851 idem	
398	1851 jan 26 - 14 sep 1852 idem	
399	1852 sep 15 - 05 jun 1854 idem	
401	1854 jun 06 - 24 okt 1855 idem	
402	1855 nov 20 - 30 apr 1857 idem	
404	1857 mei 01 - 22 sep 1858 idem	
406	1860 feb 20 - 06 nov 1861 idem	
405	1863 nov 01 - 18 feb 1865 idem	
408	1865 feb 18 - 29 mrt 1866 idem	
410	1867 jul 12 - 21 dec idem	
411	1868 sep 26 - 02 sep 1869	
412	1869 sep 03 - 30 okt 1870	
415	1875 mrt 27 - 25 okt 1877	
419	1881 jul 06 - 11 dec 1882	
421	1882 dec 12 - 02 feb 1885	
422	1885 feb 03 - 27 aug 1886	
429	1888 apr 19 - 23 jan 1890	
431	1890 jan 24 - 11 aug 1891	
433	1891 aug 13 - 31 dec 1892	
435	1893 jan 01 - 07 mei 1894	
426	1894 mei 08 - 18 mei 1895	
427	1895 mei 18 - 27 feb 1897	
278	1897 mrt 01 - 14 apr 1898	
436	1898 apr 15 - 28 feb 1899	
438	1899 mrt 01 - 17 mrt 1900	
439	1900 mrt 19 - 26 aug 1901	
440	1901 aug 27 - 10 jan 1903	
443	1904 mrt 26 - 31 mei 1905	
290	1905 jun 02 - 14 jul 1906	
450	1906 jul 18 - 14 dec 1907	
448	1907 dec 16 - 19 jun 1909 met register	
455	1909 jun 21 - 11 nov 1910 idem	
454	1910 nov 12 - 18 jul 1912 idem	
461	1912 jul 19 - 24 apr 1914 idem	
71	1917-1919	
72	1919-1922	
73	1922-1925	
74	1925-1929	
75	1929-1932	
76	1932-1933	
div.nrs.	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken. 1849-1940	82 omslagen en 1 pak
	Voor specificatie zie bijlage bij deze toegang. De stukken zijn afkomstig uit verschillende classificatie-rubrieken.	
283	1849	

80	1851
81	1852
82	1856
83	1859
84	1860
85	1863
86	1865
87	1867
88	1868
89	1870
90	1871
91	1872
92	1873
93	1874
94	1875
95	1876
96	1877
97	1878
98	1879
99	1880
100	1881
101	1882
102	1883
103	1884
104	1885
105	1886
106	1887
107	1888
108	1889
109	1890
110	1891
111	1892
112	1893
113	1894
114	1895
115	1896
116	1897
117	1898
118	1899
119	1900
120	1901
121	1902
122	1903
123	1904
124	1905
344	1906, pak
125	1906
126	1907
127	1908
128	1909
129	1910
130	1911
131	1912
132	1913

	133	1914	
	134	1915	
	135	1916	
	136	1917	
	137	1918	
	138	1919	
	139	1920	
	140	1921	
	141	1922	
	142	1924	
	143	1925	
	144	1926	
	145	1927	
	146	1928	
	147	1929	
	148	1930	
	149	1931	
	150	1932	
	151	1933	
	152	1934	
	153	1935	
	154	1936	
	155	1937	
	156	1938	
	157	1939	
	158	1940	
288	Agenda van ingekomen stukken. 1888 jan 01 - 18 mei 1889		1 deel
159	Instructie voor de wachtdienst bij gevangenis. 1858		1 stuk
67	Brievenboek "geheim". 1871-1881		1 deel
69	Controleregister van de regimentspaarden. 1877-1893		1 deel
291	Manoeuvre-verslagen. 1883-1890, 1893-1895, 1897		1 omslag
293	Brievenboek "geheim", met inliggend losse minuten van uitgaande geheime brieven. Litt. F2 1886 okt 10 nr. 192 - 02 dec 1898		1 deel en 5 stukken
160	Instructies voor het bestrijden van brand. 1889		2 stukken
294	Agenda van uitgaande geheime stukken. 1892-1898		1 deel
div.nrs.	Agenda's van ingekomen en uitgaande stukken geregistreerd met "sectie II". 1904-1917		9 delen

466	1904 jan 02 - 25 sep 1906
465	1906 sep 26 - 25 aug 1908
464	1908 aug 25 - 07 mrt 1911
468	1911 mrt 08 - 21 sep 1912
493	1912 sep 21 - 12 mrt 1914
494	1914 mrt 12 - 15 jul 1915
495	1915 jul 15 - 11 aug 1916
496	1916 aug 09 - 15 apr 1917
497	1917 apr 15 - 05 okt

div.nrs.

Ingekomen en minuten van uitgaande stukken, geregistreerd met "Sectie II" en volgnummer.

1906-1917

38 pakken en 12 omslagen

347	1906 jan - mrt
345	1906 okt - dec
349	1907 feb - jul
353	1907 jul - sep
352	1907 nov - dec
354	1908 jan - mrt
357	1908 mrt - jun
356	1908 jul - okt
360	1908 okt - dec
363	1909 jan - feb, omslag
359	1909 feb - apr, omslag
361	1909 apr - sep
365	1909 jul - sep, omslag
367	1909 okt - dec
372	1910 jan - mrt, omslag
366	1910 mrt omslag
371	1910 apr - jun
374	1910 jul - sep
384	1910 okt - dec
379	1911 jan omslag
376	1911 jan - apr
378	1911 jul - sep
382	1911 okt - dec
385	1912 jan - feb, omslag
381	1912 feb - mrt, omslag
377	1912 apr - mei, omslag
373	1912 apr - jun, omslag
387	1912 jul - sep
389	1912 okt - dec
391	1913 jan - mrt, omslag
390	1913 apr - jun
394	1913 jul - sep
395	1913 okt - nov, omslag
393	1913 okt - dec
482	1914 jan - apr
488	1914 apr - jun
490	1914 jul - sep
489	1914 okt - dec
486	1915 jan - apr
485	1915 apr - jul
484	1915 jul - sep

470	1915 okt - dec
491	1916 jan - apr
478	1916 apr - jul
477	1916 jul - sep
492	1916 sep - dec
472	1917 jan - mrt
479	1917 apr - mei
469	1917 jul - sep
487	1917 okt - dec

- div.nrs.** Ingekomen en minuten van uitgaande "nota's" en andere eenvoudige berichten.
1906-1913 16 omslagen
348	1906 jan - jun
346	1906 okt - dec
350	1907 apr - jun
351	1907 jul - sep
355	1907 okt - dec
358	1909 jan - mrt
362	1909 apr - jun
364	1909 jul - sep
368	1909 okt - dec
369	1910 jan - mrt
370	1910 apr - jun
375	1910 jul - sep
386	1910 okt - dec
380	1911 apr - jun
383	1911 okt - dec
392	1913 jan - mrt
- 473-475** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken "Mobilisatië".
1911-1913 3 omslagen
475	1911
474	1912
473	1913
- 476** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken betreffende "Mobilisatiebeslag".
1911-1912 1 omslag
- div.nrs.** Ingekomen stukken "vertrouwelijk/geheim"
1913-1917 5 omslagen
388	1913
471	1914
480	1915
481	1916
483	1917
- 162** Stukken betreffende de geschiedenis van het regiment.
1913-1914, 1918-1919, 1933-1934 1 omslag
- 161** Aantekeningen van college's aan de Ecole d'Application de Cavalerie te Saumur,
Frankrijk.
1919-1920 5 katernen
In het Frans.

467

Regimentsorders ingekomen bij de commandant van het 4e Half-regiment
Huzaren.
1938

1 omslag

**8 1E ESKADRON VAN HET 4E, 1881-1905; 1E REGIMENT DRAGONDEERS, 1867:
HUZAREN; 1852-1917**

div.nrs.	Orderboeken. 1852-1917	16 delen
400	1852 apr 19 - 08 nov 1853 met register	
416	1878 apr 22 - 12 jun 1880	
418	1881 nov 09 - 27 jul 1883	
420	1883 jul 29 - 02 mrt 1885	
430	1889 okt 17 - 06 feb 1891	
434	1893 jan 13 - 02 apr 1894	
424	1894 apr 03 - 23 apr 1895	
425	1895 apr 24 - 25 mrt 1896	
437	1898 apr 21 - 27 mei 1899	
289	1903 jun 25 - 30 aug 1904	
444	1905 nov 07 - 08 feb 1907	
449	1907 nov 06 - 27 mei 1909	
453	1909 jun 28 - 28 sep 1910	
456	1910 sep 28 - 25 jan 1912	
457	1912 jan 27 - 31 mei 1913	
70	1913-1917	
277	Strafregister. 1899-1907	1 deel

**9 2E ESKADRON VAN HET 4E, 1881-1905: 1E REGIMENT DRAGONDEERS, 1867:
HUZAREN; 1856-1914**

div.nrs.	Orderboeken. 1856-1914	23 delen
403	1856 sep 13 - 10 feb 1858 met register	
407	1864 jun 22 - 14 okt 1865 idem	
413	1870 okt 18 - 24 dec 1871	
414	1871 dec 25 - 21 aug 1873	
417	1880 mei 04 - 18 dec 1881	
280	1881 dec 19 - 07 jun 1883	
279	1883 jun 08 - 11 jan 1885	
423	1886 jul 16 - 28 apr 1887	
428	1888 mrt 13 - 27 jul 1889	
285	1889 jul 29 - 26 aug 1890	
432	1890 aug 27 - 23 mei 1891	
284	1891 mei 26 - 14 dec	
286	1900 apr 26 - 13 apr 1901	
441	1901 apr 15 - 25 mei 1902	
295	1902 mei 27 - 04 jun 1903	
442	1903 jun 05 - 29 jun 1904	
445	1905 aug 08 - 28 aug 1906	
447	1906 aug 29 - 11 jan 1908	
452	1908 jan 11 - 10 jun 1909	
451	1909 jun 11 - 02 sep 1910	
458	1910 sep 03 - 07 feb 1912	
459	1912 feb 08 - 13 aug 1913	
462	1913 aug 19 - 08 aug 1914	

**10 4E ESKADRON VAN HET 4E, 1881-1905: 1E REGIMENT DRAGONDEERS, 1867:
HUZAREN; 1871-1874**

68

Orderboek van het 4e eskadron van het regiment.
1871-1874

1 deel

11 DETACHEMENT VAN HET 4E REGIMENT HUZAREN TE DEVENTER; 1906-1911**446**Orderboek.
1906 apr 09 - 21 nov 1911

1 deel

12 GARNIZOENSCOMMANDANT DEVENTER; 1911-1920

- 460** Orderboek.
1912 nov 09 - 15 dec 1920 1 deel
- 463** Register van uitgegane nota's van het 4e regiment Huzaren, 1911-1914, voortgezet als orderboek van het garnizoen te Deventer, 1919 mrt - sep.
1911-1914, 1919 1 deel

13 2E REGIMENT LANCIERS; 1846-1849**77-79**

Ingekomen stukken.

1846, 1848-1849

Voor specificatie zie bijlage bij deze toegang.

3 omslagen

77 1846**78** 1848**79** 1849

14 5E REGIMENT DRAGONDEERS; 1866-1867**409**Orderboek.
1866 jun 07 - 31 mei 1867

1 deel

15 REGIMENT WIELRIJDERS; 1924-1939**15.1 ONGECLASSIFICEERDE STUKKEN**

- 163** Stukken betreffende de opleiding van ordonnansen bij het regiment.
1926 1 omslag
- 164** Stukken betreffende voorgenomen opheffing van de opleidingscompagnie.
1928 2 stukken
- 165** Stukken betreffende de uitreiking van een vaandel aan het regiment.
1928-1929 1 omslag
- 166** Stukken betreffende de organisatie van pantserauto-formaties.
1929 1 omslag
- 167** Stukken betreffende de viering van het 10-jarig bestaan van het regiment.
1932 1 omslag
- 168** Instructie voor het bewaren en verzorgen van vandel en standaarden, met geleidebrief van de minister van Defensie. Afdruk.
1932 2 stukken
- 169** Stukken betreffende de uitrusting van het regiment met motorrijwielen.
1932 1 omslag
- 170** Stukken betreffende de reorganisatie van de opleiding van dienstplichtigen bij de infanterie.
1933 1 omslag
- 171** Stukken betreffende de viering van het 15-jarig bestaan van het regiment.
1937 1 omslag
- 172** Stukken betreffende de beproeving van motoren met zijspan.
1937 1 omslag
- 173** Stukken betreffende de opneming van secties mortieren 8 cm. in de organisatie van de bataljons wielrijders.
1937 1 omslag
- 174** Stukken betreffende de beproeving van een tas voor het vervoer per fiets van het lichtpistool.
1937 1 omslag
- 175** Stukken betreffende proeven met het vervoer van bagage op motorrijwielen.
1937 1 omslag
- 176** Brief van de commandant van het regiment Grenadiers betreffende het vervoer van een geladen pantser-afweer-geweer.
1937 1 stuk
- 177** Correspondentie tussen de regimentscommandant en de Inspecteur der Cavalerie betreffende proeven met zijspancombinaties en solomotoren en het pantser-

afweer-geweer.
1938 2 stukken

178 Verslag van de militaire tentoonstelling te 's-Hertogenbosch, met minuut van geleidebrief van de regimentscommandant aan de minister van Defensie.
1938 1 stuk

15.2 GECLASSIFICEERDE STUKKEN

15.2.1 GEHEIM

179 Stukken betreffende de oprichting en organisatie van de lichte brigade.
1924 2 stukken

179A Stukken betreffende de aanschaf van een geïmproviseerde keukenwagen.
1925-1926 1 omslag

180 Stukken betreffende de kaderopleiding bij het regiment.
1928 1 omslag

181 Nota van de regimentscommandant aan de Inspecteur der Infanterie betreffende de regimentssamenstelling, met bijlagen. Minuut.
1930 3 stukken

182 Brief van de Commandant van het Veldleger, met kanttekening van de Inspecteur der Cavalerie, betreffende de regeling voor contacten met fabrikanten en leveranciers van legermateriaal. Afdruk.
1935 1 stuk

183 Stukken betreffende reorganisatie van het regiment.
1935 1 omslag

184 Stukken betreffende reorganisatie van de mitrailleurpelotons bij het regiment en de verkenningsafdelingen.
1936 1 omslag

185 Stukken betreffende wijziging van de oorlogsorganisatie wegens de opnemng van een sectie mortieren van 8 cm. bij de lichte troepen.
1936 1 omslag

186 Brieven betreffende de wijziging van de compagnieën wielrijders van de verkenningsafdelingen in eskadrons.
1936 3 stukken

187 Stukken betreffende de personeelsvoorziening van de eskadrons wielrijders.
1936 3 stukken

188 Brief van de Inspecteur der Infanterie aan de minister van Defensie betreffende de toevoeging van secties mortieren van 8 cm. aan de bataljons wielrijders en de verkenningsafdelingen, met bijlagen. Afschrift.
1936 3 stukken

189 Stukken betreffende de beproeving van motoren met zijspan bij het regiment.
1937 1 omslag

-
190	Stukken betreffende de opleiding van wielrijders voor de bediening van de mortieren van 8 cm. 1937	1 omslag
191	Brief van de Commandant van het Veldleger betreffende de munitievoorziening voor het veldleger, met bijlagen. Afdruk. 1937	3 stukken
192	Stukken betreffende de beproeving van de "Tempo" terreinwagen. 1937	1 omslag
193	Stukken betreffende de beproeving van de "Solo" en "Solothurm" geweren tegen pantser. 1937-1938	1 omslag
194	Brief van de directeur der Artillerie-Inrichtingen aan de Inspecteur der Cavalerie betreffende het vervoer van zware mitrailleurs en mortieren op de "tempo" terreinwagen. 1937	1 stuk
195	Stukken betreffende de aanschaffing van motorrijwielen. 1937-1938	1 omslag
196	Stukken betreffende de beproeving van motoren met zijspan en geweren tegen pantser. 1938	1 omslag
197	Brieven betreffende de opleiding van instructeurs voor het infanterie-geschut. Afdruk. 1938	2 stukken
198	Organisatieschema van regimenten infanterie en het regiment wielrijders, met geleidebrief van de Inspecteur der Cavalerie aan de regimentscommandant. 1938	2 stukken
199	Brief van de Inspecteur der Cavalerie aan de minister van Defensie betreffende beproeving van motoren met zijspan, met bijlage. Afdruk 1938	2 stukken
200	Beschrijving van de oorlogsorganisatie van een mitrailleurcompagnie van een bataljon wielrijders, met geleidebrief van de Inspecteur der Cavalerie aan de regimentscommandant. 1938	2 stukken
201	Stukken betreffende de toelating van officieren tot een voorbereidingscursus voor de Hogere Krijgsschool. 1938	3 stukken
202	Stukken betreffende de opleiding van instructeurs voor het infanteriegeschut. 1938	3 stukken
203	Stukken betreffende een proef met een pantserwagen-hindernis. 1938	1 omslag

-
204	Stukken betreffende de invoering van pantser-afweergeschut. 1938	3 stukken
205	Stukken betreffende de personeelsvoorziening voor de op te richten regimenten wielrijders en huzaren-motorrijder en het 2e eskadron pantserwagens. 1938	1 omslag
206	Brieven betreffende de verstrekking van munitie van 4,7 cm. 1938	3 stukken
207	Aanwijzing van de Inspecteur der Infanterie voor de opleiding van personeel voor het pantser-afweergeschut, met bijlagen en geleidecirculaire. 1938	1 omslag
208	Brief van de Inspecteur der Cavalerie betreffende door hem ontvangen rapporten over oefeningen met het pantser-afweergeschut. 1938	1 stuk
209	Brief van de Inspecteur der Cavalerie betreffende beproeving van vierwiel-aangedreven trekkers. 1939	1 stuk
210	Stukken betreffende reorganisatie der wielrijders. 1938-1939	1 omslag
211	Circulaire van de directeur van het Materieel der Landmacht betreffende de verstrekking van geschut van 4,7 cm., met bijlage. Afdruk. 1939	2 stukken
212	Stukken betreffende de mobilisatievoorbereiding van de wielrijders. 1939	1 omslag
213	Brief van de Inspecteur der Cavalerie betreffende de eerste-steen-legging voor nieuwe kazernes. Afdruk. 1939	1 stuk
214	Brief van de Inspecteur der Cavalerie betreffende de uitrusting van trekkers voor pantser-afweergeschut en voor het korps rijdende artillerie. 1939	1 stuk
15.2.2 PERSOONLIJK		
215	Beschikking van de commandant van de IIIe divisie betreffende kwijtschelding van krijgstuchtelijke straffen bij de geboorte van een prins(es). Afschrift. 1938	1 stuk
216	Circulaire van de minister van Defensie betreffende de geheimhouding van militaire gegevens. 1938	1 stuk
217	Beschikking van de Inspecteur der Cavalerie betreffende kwijtschelding van krijgstuchtelijke straffen bij de geboorte van een prins(es). 1938	1 stukl

-
- 218** Brief van de Commandant van het Veldleger betreffende de geheimhouding van militaire gegevens in verband met de legering van garnizoenen langs de grenzen, met bijlage.
1938 2 stukken
- 219** Brief van de Commandant van het Veldleger, met kanttekening van de Inspecteur der Cavalerie, betreffende de praktische opleiding van jonge officieren. Afschrift.
1938 1 stuk
- 220** Brief van de Inspecteur der Cavalerie over gelijktijdige deelname van onderofficieren en officieren aan sportwedstrijden, met bijlage. Afdruk.
1938 2 stukken
- 221** Stukken betreffende de ontvangst van het concentratietelegram "blauw".
1939 1 omslag
- 222** Brief van de Commandant van het Veldleger, met kanttekening van de Inspecteur der Cavalerie, betreffende de omgang van officieren met buitenlandse militairen. Afdruk.
1939 1 stuk

16 1E REGIMENT WIELRIJDERS; 1939-1940

- 223** Beschikking van de commandant van de lichte divisie betreffende de bekendmaking van het dagrooster van de eskadrons en compagnieën aan de korpsbureaus.
1939 1 stuk
- 224** Stukken betreffende verlening van verlof aan in België wonende militairen.
1940 1 omslag
- 225** Circulaire van de Commandant van het Veldleger betreffende de benoeming van inlichtingenofficieren. Afdruk.
1939 1 stuk
- 226** Circulaire van de commandant van de lichte divisie met inlichtingen over Duitse sabotage in Polen. Afdruk.
1940 1 stuk
- 227** Stukken betreffende de geest onder de manschappen tijdens de verhoogde paraatheid in april 1940.
1940 1 omslag
- 228** Bekendmaking van de regimentscommandant betreffende het 18-jarig bestaan van het regiment. Minuut.
1940 1 stuk
- 229** Brief van de commandant van het 1e bataljon van het regiment aan de commandant van de lichte divisie betreffende de bataljonstaak bij optreden van een "vijfde colonne" te Roermond. Afschrift.
1940 1 stuk
- 230** Brief van de regimentscommandant aan de commandant van de lichte divisie betreffende de dienstvervulling van rmr. H.A.M. Latour als commandant van het IIIe bataljon. Minuut.
1940 1 stuk
- 231** Bekendmaking van de regimentscommandant betreffende de capitulatie. Afdruk.
1940 1 stuk

17 2E REGIMENT WIELRIJDERS; 1940**17.1 ONGECLASSIFICEERDE STUKKEN**

- 232** Circulaire van de commandant van de lichte divisie betreffende de vergoeding van inkwartiering, legering en stalling. Afdruk.
1940 1 stuk
- 233** Correspondentie tussen de regimentscommandant en de R.V. Middenstandsbond betreffende de aanbieding van twee vlaggen met wimpels.
1940 2 stukken
- 234** Beschikking van het hoofd van sectie V van het Algemeen Hoofdkwartier, met kanttekening van de sectie O en O van de lichte divisie, betreffende regeling van de militaire zwemexamens, met bijlage. Afdruk.
1940 2 stukken
- 235** Instructie van de Inspecteur der Infanterie betreffende de schietopleiding geweer en karabijn, met geleidecirculaire van de commandant van de lichte divisie. Afdruk.
1940 2 stukken
- 236** Circulaire van de Commandant van het Veldleger, met kantbrief van de commandant van de lichte divisie, betreffende de bestrijding van vlektyphus. Afdruk.
1940 2 stukken
- 237** Circulaire van de Opperbevelhebber, met kantbrief van de commandant van de lichte divisie, betreffende het met groot verlof zenden van dienstplichtigen en reserve-personeel. Afdruk.
1940 2 stukken
- 238** Bekendmaking van de Commandant van het Veldleger, met kantbrief van de commandant van de lichte divisie, betreffende de capitulatie.
1940 2 stukken
- 239** Instructie van de Opperbevelhebber, met kantbrief van de commandant van de lichte divisie, betreffende de registratie van eigendommen van geïnterneerden. Afdruk.
1940 1 stuk
- 240** Instructie van de Opperbevelhebber, met kanttekening van de commandant van de lichte divisie, over het voeren van gesprekken met Duitse militairen.
1940 1 stuk
- 241** Brief van de commandant van het regiment Cavalerie en Wielrijders betreffende de naam van het uit de voormalige regimenten wielrijders gevormde bataljon.
1940 1 stuk
- 242** Stukken betreffende het afleggen van de verklaring op erewoord.
1940 1 omslag
- 243** Stukken betreffende de verlening van groot verlof aan in België wonende militairen.

-
	1940	1 omslag
244	Circulaire van de commandant van de lichte divisie betreffende het groeten van Duitse officieren. Afdruk. 1940	1 stuk
245	Stukken betreffende onderzoeken naar verloren goederen en beschadigde barakken. 1940	1 omslag
246	Brieven betreffende door het Algemeen Hoofdkwartier gevraagde inlichtingen over Duitse strafrechtelijke onderzoeken. 1940	2 stukken
247	Brief van de commandant van de lichte divisie betreffende de toekomst van het beroepspersoneel. 1940	1 stuk
248	Brief van de commandant van de lichte divisie betreffende reorganisatie van het regiment Cavalerie en Wielrijders. Afdruk. 1940	1 stuk
17.2 "PERSOONLIJK" GECLASSIFICEERDE STUKKEN		
249	Circulaire van de minister van Defensie betreffende geheimhouding van militaire gegevens, met geleidebrief van de Inspecteur der Cavalerie. 1939	2 stukken
250	Stukken betreffende het verbod op gezamenlijke deelneming van officieren en onderofficieren aan sportwedstrijden. 1939	1 omslag
251	Brief van de Commandant van het Veldleger, met kanttekening van de Inspecteur der Cavalerie, betreffende de omgang van officieren met buitenlandse militairen. Afdruk. 1939	1 stuk
252	Brief van de regimentscommandant aan de Inspecteur van de Geneeskundige Dienst betreffende de bevoegdheid van de chef van de geneeskundige dienst om verlof te verlenen. Minuut. 1939	1 stuk
253	Brief van de Inspecteur der Cavalerie betreffende patrouilles ten oosten van de Maas. 1940	1 stuk
254	Circulaires betreffende mobilisatieclubs, met geleidebrief van de commandant van het IIIe legerkorps. Afdruk. 1940	3 stukken
255	Stukken betreffende een grensoverschrijding door een patrouille van het regiment. 1940	1 omslag
256	Circulaire van de commandant van de lichte divisie betreffende sabotage-	

---

methoden van Duitsers tijdens de veldtocht in Polen.
1940

1 stuk

257

Instructie van de commandant van de lichte divisie betreffende voordrachten voor
de Militaire Willemsorde.
1940

1 stuk

18 1E REGIMENT HUZAREN-MOTORRIJDERS; 1938-1940

- 258** Instructie van de territoriaal bevelhebber voor de commandant van het
bewakingsdetachement van het noodlandingsterrein Harskamp.
1938 1 stuk
- 259** Aantekening betreffende de samenstelling van een regiment huzaren-motorrijders.
Afdruk.
1938 1 stuk
Bijlage bij een niet meer aanwezige brief van de minister van Defensie.
- 260** Aantekening betreffende de geschiedenis van het regiment.
1940 1 stuk

19 2E REGIMENT HUZAREN-MOTORRIJDERS; 1939-1940

- 261** Rapport van de commandant van het eskadron pantser-afweergeschut van het regiment over de mobilisatie.
1939 1 stuk
- 262** Rapport van de regimentscommandant over de mobilisatie, met bijlagen.
1940 1 omslag

20 1E ESKADRON PANTSERWAGENS; 1936-1938

263	Stukken betreffende eisen te stellen aan pantserwagens. 1936	1 omslag
264	Stukken betreffende de beproeving van DAF pantserwagens. 1938	1 omslag
265	Stukken betreffende de organisatie van secties en groepen bij de gemechaniseerde onderdelen. 1938	1 omslag
266	Brief van de Inspecteur der Cavalerie betreffende een proef met een pantserwagenhindernis. Afdruk. 1938	1 stuk

21 2E ESKADRON PANTSERWAGENS; 1938**267**

Stukken betreffende de oprichting van het eskadron.
1938

1 omslag

22 DEPOT CAVALERIE; 1939-1940

- 268** Mobilisatie-instructie van de Inspecteur der Cavalerie voor de depot-commandant, met bijlagen.
1939 1 omslag
- 269** Rapporten betreffende de mobilisatie van het depot en de daaronder ressorterende onderdelen.
1940 1 omslag
- 270** Stukken betreffende reorganisatie van de cavalerie.
1940 1 omslag
- 271** Aantekeningen betreffende de organieke en nominatieve samenstelling van het 12e eskadron wielrijders.
(1940) 2 stukken

BIJLAGEN**SPECIFICATIE VAN INV.NRS. 77-158**

Naar Kloosterboers inventaris-1986; nummering herzien.

Onderwerp	Inv.nr.
Administratie	81, 92-94, 107, 109, 112, 113, 122, 123, 146
Begroting	122
Beoordelingen	114
Bevelvoering	129
Bevorderingen	88, 140
Bezoldiging	105-107, 112, 114, 117, 131, 132, 134, 135
Bezuinigingen	115, 127, 136, 149
Bondscontingent	77, 79, 80, 82
Cavalerie optreden	104, 120, 127, 137
Censuur	135
Colporteren	136
Detacheringen	129
Eerbewijzen	106, 116, 121, 123, 135, 156
Fourage voor paarden	104, 110, 111, 113, 114, 116, 118, 130
Functiewijzigingen en Commando-overdrachten	105, 114, 141
Geneeskundige Dienst	103, 106, 108, 112, 122, 140
Gevorderde kwartieren	158
Herdenkingen	152, 153, 156
Hoefbeslag	104, 105, 144
Huisvesting	134
Huwen van militairen	98, 136
Inlichtingen over personeel	155
Inspecties	86, 87, 97, 102, 103
Instructies en voorschriften	80, 91, 102, 105, 107-110, 113-116, 118, 119, 122, 128, 129, 133-138, 140, 141, 148, 149, 157
Kleermakers	100, 102
Koloniale zaken	83, 94, 105, 106
Krijgstucht	108, 110, 127
Legerdag	155
Marine	133

Onderwerp	Inv.nr.
Materieel Aangeboden	113
Materieel Aanwezig	105, 158
Materieel Verstrekking	85, 91, 93, 95, 107, 108, 110, 111, 118, 121, 133, 141, 145
Militaire bijstand	113, 120, 130, 138, 151
Militie	127, 128
Mobilisatie	128, 144, 157
Mobilisatieclubs	134
Muieldieren	139
Muziekkorpsen	95, 97, 114, 116, 123, 139, 141
Oefeningen	93, 100-111, 113-118, 121-125, 128-131, 135, 142, 144
Onderofficieren (behandeling van)	124
Onderscheidingen	158
Onderzoek	87, 103, 112, 116, 117, 124, 131, 132, 134
Oorlogservaringen	135, 137
Opleidingen	95, 102, 103, 108, 112-114, 117, 121, 122, 124, 127, 128, 129, 131, 132, 136, 137, 139, 141, 144, 149
Organisatie	77-80, 82, 84, 100, 105, 123, 131, 134, 136, 138, 140-142, 145, 148, 149, 156-158
Overplaatsingen	93, 104, 120, 132, 133
Paarden	85, 89, 93, 96, 97, 99, 101, 103-105, 108, 110, 111, 117, 126, 128, 134, 136, 138, 140
Paardedekens	111, 114, 124, 125
Personeel	101, 103, 129, 130, 133, 134, 139, 140, 143, 145-148, 150, 151, 156-158
Propaganda	135
Reis- en verblijfkosten	121, 125
Rijkspostduivendienst	122
Rijlessen	105, 149
Rijwielen	122-124
Rijwielpaden	120, 129
Strafzaken	83, 89, 90, 93, 95-98, 101, 103-107, 112, 115, 117-120, 131, 158
Uniformen	100, 106, 112, 116, 127, 129-131
Verbindingsdienst	121, 124, 130

Onderwerp	Inv.nr.
Verdedigingsvoorbereiding	113, 119, 142
Verhoogde paraatheid	90, 138, 149, 152, 154
Verloven	86, 102, 117, 124
Verplaatsing van onderdelen	88, 94, 95, 97, 98, 119
Wedstrijden	122
Werktijden	125, 139
Werving	100, 105, 107, 116, 119, 120, 128
Zadelmakers	102, 103, 105-110, 113-127